

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :(1) Attempt four questions from each section.
(2) Question No. 6 and 12 are compulsory.
(3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the functions of human rights commission for women. 12
2. Explain the consequences of disaster on human life. 12
3. Define the term Science and explain various features of science. 12
4. Write the meaning and various types of communication. 12
5. Write the importance of safe drinking water in human health. 12
6. Write short note on (any two) :— 14
 - (a) Self realization
 - (b) Rights to Equality
 - (c) Science and Blind faith
 - (d) Interview Techniques.

Section II

7. Explain the meaning of consumer safety and write need of consumers safety. 12
8. Write the meaning of Ecology. Explain the principles of Deep Ecology. 12
9. Comment on misuse of technology. 12
10. Explain various uses of Laser Technology. 12
11. Explain various features of Rural-Urban region. 12
12. Write short note on (any two) :— 14
 - (a) Waste Management
 - (b) Causes of social tensions
 - (c) Nano Technology
 - (d) Competative Exams.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) विभाग १ व २ मधील प्रत्येकी ४ प्रश्न सोडवा.
 (२) प्रश्न क्र. ६ व १२ आवश्यक.
 (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग - १

१. राष्ट्रीय महिला आयोगाची कार्ये स्पष्ट करा. १२
२. आपत्तीचे मानवी जीवनावरील परिणाम विशद करा. १२
३. विज्ञानाची व्याख्या सांगून विज्ञानाची विविध वैशिष्ट्ये सांगा. १२
४. संप्रेषणाचा अर्थ सांगून संप्रेषणाचे विविध प्रकार सांगा. १२
५. सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याचे व मानवी आरोग्यात महत्व स्पष्ट करा. १२
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोवर टिपा लिहा :- १४

(अ) स्व: जाणीव	(क) समानतेचा अधिकार
(ब) विज्ञान आणि अधश्चर्या	(ड) ग्राहक संरक्षणाची गरज सांगा.
७. ग्राहक संरक्षण म्हणजे काय ते सांगून ग्राहक संरक्षणाची गरज विषद करा. १२
८. संपूर्ण परिस्थितीकी म्हणजे काय ते सांगून संपूर्ण परिस्थितीकीची तत्त्वे सांगा. १२
९. तंत्रज्ञानाचे दुस्प्रयोग यावर सविस्तर भाष्य करा. १२
१०. लेसर तंत्रज्ञानाचे विविध उपयोग सांगा. १२
११. ग्रामीण-शहरी भागाची विविध वैशिष्ट्ये सांगा. १२
१२. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोवर टिपा लिहा :- १४

(अ) कचरा व्यवस्थापन	(क) नॅनो तंत्रज्ञान
(ब) सामाजिक तणाव निर्माण होण्याची कारणे	(ड) स्पर्धा परीक्षा

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Answers of both the sections should be written in the same answer book.

Section I

1. Explain the following terms (any five) :- 10
(a) Public Relation	(f) Reach
(b) Sales Promotion	(g) Zipping & Zapping
(c) Local Advertising	(h) TRP
(d) Social Advertising	(i) Transit Advertising
(e) Primary Advertising	(j) Client Turnover.
2. Answer the following questions (any three) :- 30
- What is advertising ? Explain its importance in business.
 - Distinguish between National and Retail advertising.
 - Give merits and demerits of radio advertising.
 - Explain the role of media research.
 - Explain the effects of advertising on consumer price.
 - What are the services rendered by an advertising agency ?
3. Write short notes on (any two) :- 10
- Active participants in advertising
 - Tools of IMC
 - Outdoor Advertising
 - Reasons for waste in advertising.

Section II

4. Explain the following terms (any five) :- 10
(a) Market Segmentation	(f) Selling Points
(b) Advertising Appeal	(g) Media research
(c) USP	(h) Copy
(d) Advertising budget	(i) Slogan
(e) Consumer Psychology	(j) Layout of an Advertisement.
5. Answer the following questions (any three) :- 30
- Explain various bases of market segmentation.
 - Explain various methods of framing an advertising budget.
 - What is visualization ? What are its techniques ?
 - Describe various types of copy which can be used in an advertisement.
 - Give essentials of a good headline.
 - Explain the need of advertising research.

[TURN OVER

6. Write short notes on (any two) :-

10

- AIDA Formula
- Buying Motives
- Functions of Illustration
- Essentials of a good advertising appeal.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
 (४) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

विभाग १

१. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

90

(अ) जनसंपर्क	(फ) पोहच
(ब) विक्री वृद्धी	(ज) झिपिंग व झॅपिंग
(क) स्थानिक जाहिरात	(ह) टि.आर.पी.
(ड) सामाजिक जाहिरात	(ई) प्रवासामधील जाहिरात
(इ) प्राथमिक जाहिरात	(ग) ग्राहक सोडून जाणे.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :-

३०

- जाहिरात म्हणजे काय ? त्याचे व्यापारातील महत्त्व स्पष्ट करा.
- राष्ट्रीय जाहिरात व किरकोळ व्यापार्याची जाहिरात यातील फरक स्पष्ट करा.
- आकाशवाणी जाहिरातीचे फायदे व तोटे लिहा.
- माध्यम संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- जाहिरातीचे ग्राहक किंमतीवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.
- जाहिरात संस्थेकडून कोणत्या सेवा मिळू शकतात ?

३. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-

90

- जाहिरातीमधील सक्रिय सहभागी
- IMC मधील घटक
- बाहेरील जाहिरात
- जाहिरातीतील अपव्ययाची कारणे.

विभाग २

४. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा (कोणतेही पाच) :-

90

(अ) बाजार विभागणी	(फ) विक्रीसाठीचे मुद्दे
(ब) जाहिरातीतील आवाहन	(ज) माध्यम संशोधन
(क) यु.एस्.पी.	(ह) मजकूर
(ड) जाहिरात अंदाजपत्रक	(ई) घोषवाक्य
(इ) ग्राहकाची मानसिकता	(ग) जाहिरातीची रचना (Layout).

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :-

30

- (अ) बाजार विभागणीचे आधार स्पष्ट करा.
- (ब) जाहिरात अंदाजपत्रकाच्या वेगवेगळ्या पध्दती स्पष्ट करा.
- (क) दृश्यमानता म्हणजे काय ? त्याची तंत्रे कोणती ?
- (ड) मजकूर लिहिण्याच्या वेगवेगळ्या पद्धतींचे वर्णन करा.
- (इ) चांगल्या मथळ्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
- (फ) जाहिरात संशोधनाची गरज स्पष्ट करा.

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-

90

- (अ) ए आय डी ए सूत्र
- (ब) खरेदी प्रेरणा
- (क) चित्राची कार्ये
- (ड) चांगल्या जाहिरात आवाहनाची वैशिष्ट्ये.

S.Y.B.A.

May
2017

Con. 355-17.

Journalism

CV-5191

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt **all** questions.
 (2) **All** questions carry **equal** marks.

1. (a) What is News ? Explain in detail the difference between Hard News and Soft News.
 OR
 (b) Discuss the role of Newspapers in India's freedom struggle.
2. (a) Define 'Lead'. Discuss the types of leads.
 OR
 (b) What is 'letters to the Editor' ? Write a letter to the Editor regarding the Uri Surgical Strike.
3. (a) Describe the roles and functions of sub-editor.
 OR
 (b) What is the Press Council of India ? Is it really a controlling body to the press ? Justify your answer.
4. (a) What is Yellow Journalism ? Explain with example.
 OR
 (b) Define anchor story. Write an anchor story of 300 words.
5. Write short notes on any two of the following :
 - (a) Feature writing
 - (b) Press Trust of India
 - (c) Caption
 - (d) Chief Reporter
 - (e) Fortnight Newspaper.

[TURN OVER

Con. 355-CV-5191-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत. (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. (अ) वृत्त म्हणजे काय ? 'हार्ड न्यूज' आणि 'सॉफ्ट न्यूज' या दोहोंतील फरक सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील वृत्तपत्राची भूमिका चर्चा करा.

२. (अ) मथळ्याची व्याख्या करा. विविध मथळ्याच्या प्रकाराची चर्चा करा.

किंवा

(ब) 'संपादकास पत्रे' म्हणजे काय ? 'उरी सर्जिकल स्ट्रॉईक'च्या संदर्भात संपादकास पत्र लिहा.

३. (अ) उपसंपादकाची भूमिका व कार्याचे वर्णन करा.

किंवा

(ब) भारतीय पत्र परिषद म्हणजे काय ? वृत्तपत्रांना नियंत्रित करणारी ही खरी-खुरी परिषद होय काय ? आपल्या उत्तराचा निवाडा करा.

४. (अ) पीत पत्रकारिता म्हणजे काय ? सोदाहरणासह स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) 'आँकर स्टोरी'ची व्याख्या करा. ३०० शब्दांची एक आँकर स्टोरी लिहा.

५. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :

- (अ) रूपक लिखान
- (ब) प्रेस ट्रस्ट ऑफ इंडिया
- (क) कॅप्शन
- (ड) मुख्य वार्ताहर
- (इ) पाक्षिक वर्तमानपत्र.

7

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any five questions of the following.
(2) All questions carry equal marks.

1. Define social psychology. Explain its scientific nature and trace the history of social psychology. 20
2. What is social cognition ? Explain different types of heuristics. 20
3. (a) Define attribution. Explain different theories of attribution. 10
(b) Write a detailed note on impression management. 10
4. Define attitude. Explain when and why do attitudes influence behaviour ? 20
5. Write short notes on any four :- 20
 - (a) Prejudice
 - (b) Discrimination
 - (c) Nature and origin of stereotype
 - (d) Any two techniques of countering prejudice
 - (e) Racism and sexism
 - (f) Ill effects of stereotypes and prejudice.
6. (a) Explain external determinants of attraction. 10
(b) Explain the role of similarity and mutual liking in interpersonal attraction. 10
7. Write short notes on any four :- 20
 - (a) Conformity and group size
 - (b) Destructive obedience
 - (c) Tactics based on Reciprocity to gain compliance.
 - (d) The lowball and Bait and switch tactic to gain compliance.
 - (e) Deadline technique to gain compliance
 - (f) Playing hard to get to gain compliance.
8. Discuss the role of empathy and personality in prosocial behaviour. 20
9. Discuss bullying and workplace aggression. 20
10. What are the actual steps in decisions made by group. 20

(मराठीरूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. सामाजिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या व त्याचे वैज्ञानिक स्वरूप स्पष्ट करून सामाजिक मानसशास्त्राच्या इतिहासाचा आढावा घ्या. २०
२. सामाजिक बोधन म्हणजे काय ? विविध प्रकारचे नवगामी विचार/बोधनिक डावपेच स्पष्ट करा. २०
३. (अ) गुणरोपणाची व्याख्या द्या. गुणरोपणाबाबत विविध सिध्दान्त स्पष्ट करा. १०
(ब) प्रभावव्यवस्थापनावर सविस्तर टीपा लिहा. १०
४. अभिवृत्तीची व्याख्या द्या. अभिवृत्ती वर्तनावर केव्हा व का परिणाम करतात हे स्पष्ट करा. २०
५. टिपा द्या (कोणत्याही चार) :- २०
(अ) पूर्वग्रह
(ब) भेदभाव
(क) साचेबध्दतेचे स्वरूप व उगम
(ड) पूर्वग्रह कमी करण्याची कोणतीही दोन तंत्रे
(इ) वंशवाद व लिंगवाद
(फ) पूर्वग्रह व साचेबध्दतेचे दुष्परिणाम.
६. (अ) आकर्षणाचे बाह्य निर्धारक स्पष्ट करा. १०
(ब) सारखेपणा व परस्पर आवड यांची आंतरव्यक्ती आकर्षणातील भूमिका स्पष्ट करा. १०
७. टिपा द्या (कोणत्याही चार) :- २०
(अ) अनुसारिता व गटाचा आकार
(ब) विघातक आज्ञापालन
(क) परस्परतेवर आधारित अनुपालन तंत्रे
(ड) अनुपालनाची लोबॉल व बॅट आणि स्वीच तंत्रे
(इ) अनुपालन साधण्याचे वेळेची मर्यादा तंत्र
(फ) तुटवड्यावर आधारित अनुपालन तंत्र.
८. समाजअनुकूल वर्तनातील, परानुभूती व व्यक्तिमत्त्वाची भूमिका स्पष्ट करा. २०
९. दादागिरी (Bullying) व कामाच्या ठिकाणातील आक्रमकतेची चर्चा करा. २०
१०. समूहाच्या निर्णयप्रक्रियेतील प्रत्यक्ष टप्पे कोणते ? २०

N.B. : (1) Attempt any five questions.
(2) All questions carry equal marks.

1. Briefly explain various theoretical perspectives on life span development. 20
2. (a) Explain various disorders transmitted by genetic conditions. 10
(b) Describe the factors that influence prenatal environment. 10
3. Explain the physical development and development of senses during infancy. 20
4. Explain Jean Piaget's theory of cognitive development during infancy. 20
5. Write short notes on any four of the following :- 20
 - (a) Emotional development in infancy
 - (b) Temperament in infancy
 - (c) Attachment styles in infancy
 - (d) Erikson's theory of psychosocial development
 - (e) Culture and attachment style
 - (f) Ainsworth's strange situation experiment.
6. Write short notes on any four of the following :- 20
 - (a) Physical development in the preschool years.
 - (b) Development of motor skills in preschool years.
 - (c) Types of play in preschool years
 - (d) Parenting styles described by Diana Baumrind.
 - (e) Development of gender identity in preschool years.
 - (f) Child abuse and psychological maltreatment.
7. (a) Describe Vyogotsky's view of cognitive development. 10
(b) Language and learning in preschool years. 10
8. Describe different aspects of physical development and health in preschool years. 20
9. Briefly explain the importance of building relationships and family life in middle childhood. 20
10. Explain the nature of relationships with parents and peers during adolescence. 20

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांस समान गुण आहेत.

१. जीवनकाल विकासाबाबत विविध सिध्दान्तिक दृष्टीकोन थोडक्यात स्पष्ट करा. २०
२. (अ) जनुकीय परिस्थितीमुळे संक्रमित होणारे विविध विकार स्पष्ट करा. १०
(ब) जन्मपूर्व विकासावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा. १०
३. अर्भकावस्थेतील (infancy) शारिरीक विकास व संवेदनांचा विकास स्पष्ट करा. २०
४. अर्भकावस्थेतील (infancy) बोधन विकासाबाबत जीन पियाजेचा सिध्दान्त स्पष्ट करा. २०
५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टीपा लिहा :- २०
(अ) अर्भकावस्थेतील भावनिक विकास
(ब) अर्भकावस्थेतील स्वभावधर्म
(क) अर्भकावस्थेतील जिव्हाळाशैली
(ड) एरिक एरिकसनचा मनोसामाजिक विकासाचा सिध्दान्त
(इ) संस्कृति व जिव्हाळाशैली
(फ) एन्सवर्थचा अनोळखी परिस्थिती प्रयोग.
६. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :- २०
(अ) पूर्वशालाकाळातील शारीरिक विकास
(ब) पूर्वशालाकाळातील कारक कौशल्यांचा विकास
(क) पूर्वशालाकाळातील खेळाचे प्रकार
(ड) डायना बॉमरिडने वर्णन केलेल्या पालकत्व पद्धती
(इ) पूर्वशालाकाळातील लिंग ओळख विकास
(फ) बालकाचा गैरवापर व मानसिक दुर्वर्तन.
७. (अ) योगोट्स्कीचा बोधन विकासाचा दृष्टीकोन वर्णन करा. १०
(ब) पूर्वशालाकाळातील भाषा व अध्ययन. १०
८. पूर्वशालाकाळातील शारिरीक विकास व आरोग्याच्या विविध बाजू वर्णन करा. २०
९. मध्यबाल्यावस्थेत नोतसंबंध उभारणे व कौटुंबिक जीवनाचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा. २०
१०. कुमारावस्थेत पालक व मित्राबरोबर असणारे नातेसंबंध स्पष्ट करा. २०

Philosophy - (Paper-II)

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. :** (1) From Section I, Attempt any two question from Question Nos. 1 to 4 and Question No. 5 is compulsory.
- (2) From Section II, Attempt any two question from Question Nos. 6 to 9 and Question No. 10 is compulsory.
- (3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Elaborate J.S. Mill's views on equality between Men and Women. 16
2. Explain in detail how Vinoba Bhave brought into existence Mahatma Gandhi's concept of Sarvodaya. 16
3. Explain Samuel Huntington's views on clash of civilization. 16
4. State the views of Plato on family and marriage. 16
5. Write notes on any two of the following :— 18
 - (a) Aristotle's views on Women.
 - (b) Peter Singer's views on Social Obligations to the poor.
 - (c) Pacifism.
 - (d) Live in Relationship.

Section II

6. What does Social Contract mean ? Explain Rousseau's views about Social Contract. 16
7. Define anarchism. Explain anarchism doctrine of Paul Wolff. 16
8. Explain Dr. Ambedkar's notion of social equality. 16
9. What is Civil Disobedience? Why Plato with the help of his dialogue 'Crito' demands to obey law absolutely? Explain in detail. 16
10. Write notes on any two of the following :— 18
 - (a) Karl Marx's Historical Materialism.
 - (b) Importance of Political Philosophy.
 - (c) John Rawl's doctrine of justice as fairness.
 - (d) Gandhi's views on Civil Disobedience.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ४ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक ५ सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ६ ते ९ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक १० सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (४) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग १

१. स्त्री-पुरुष यांच्यामधील समानतेविषयीचे जे. एस. मिल्लचा विचार स्पष्ट करा. १६
२. महात्मा गांधीजींची सर्वोदय संकल्पना विनोबांनी वास्तवात कशी आणली, ते स्पष्ट करा. १६
३. सांस्कृतिक संघर्षावरील सॅम्युल हंटिंग्टनचे विचार स्पष्ट करा. १६
४. कुटुंब आणि विवाह याविषयी प्लेटोचे विचार सांगा. १६
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-- १८
- (अ) ऑरिस्टॉटलचे स्त्रियांविषयीचे विचार.
- (ब) गरीबांप्रती सामाजिक उत्तरदायित्व याविषयी पिटर सिंगरचा दृष्टिकोन.
- (क) शांततावाद.
- (ड) नातेसंबंधाने रहाणे.

विभाग २

६. सामाजिक करार म्हणजे काय ? रूसो यांचे सामाजिक करारासंदर्भात विचार स्पष्ट करा. १६
७. अराज्यवादाची व्याख्या द्या आणि पॉल वुल्फ यांचा अराज्यवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १६
८. डॉ. आंबेडकर यांचे सामाजिक न्यायाची संकल्पना स्पष्ट करा. १६
९. सविनय कायदेभंग म्हणजे काय ? प्लेटो त्यांच्या 'क्रिटो' या संभाषणाच्या आधारे कायद्याचे निरपेक्ष पालन झाले पाहिजे, अशी मागणी का करतो, याचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या. १६
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-- १८
- (अ) कार्ल मार्क्सचा द्वंद्वत्मक भौतिकवाद
- (ब) राजकीय तत्त्वज्ञानाचे महत्त्व.
- (क) जॉन रॉल्सचे निःपक्षपाती न्याय तत्त्व.
- (ड) महात्मा गांधीजींच्या सविनय कायदेभंग याविषयी विचार.

Philosophy - (Paper - III)
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) From Section I, Attempt any two question from Question Nos. 1 to 4 and Question No. 5 is compulsory.
- (2) From Section II, Attempt any two question from Question Nos. 6 to 9 and Question No. 10 is compulsory.
- (3) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the Upanishadic Philosophy in detail. 16
2. Bring out the nature of Karma as discussed in the Bhagavad-Gita. 16
3. Explain the theory of Syādvāda given in Jainism. 16
4. State the views of Buddha on Anātmavāda (Non Self). 16
5. Write notes on any two of the following :— 18
 - (a) Vedic Cosmology.
 - (b) Nature of Atman in Bhagavad-Gita.
 - (c) Anekantavada.
 - (d) Charvaka theory of Knowledge.

Section II

6. Explain Parmenides and Heraclitus view of Change in detail. 16
7. Explain Plato's theory of Knowledge. 16
8. Discuss Aristotle's theory of Causation. 16
9. Explain Thomas Aquinas views on Theology and Philosophy. 16
10. Write notes on any two of the following :— 18
 - (a) Thales's Philosophy.
 - (b) Plato's theory of Ideas.
 - (c) Aristotle's theory of Form and Matter.
 - (d) Thomas Aquinas views on Ethics.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ४ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक ५ सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ६ ते ९ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक १० सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (४) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

विभाग १

१. उपनिषदातील तत्त्वज्ञान सविस्तर स्पष्ट करा. १६
२. भगवद्गीतेमध्ये चर्चिलेल्या कर्माचे स्वरूप विशद करा. १६
३. जैन तत्त्वज्ञानातील स्यादवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १६
४. अनात्मवादावरील बौद्धांचे विचार विशद करा. १६
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिप लिहा :-- १८
- (अ) वेदातील विश्वोत्पत्तीशास्त्र
- (ब) भगवद्गीतेतील आत्म्याचे स्वरूप
- (क) अनेकांतवाद
- (ड) चार्वाकांचा ज्ञानाचा सिद्धांत.

विभाग २

६. पार्मेनायडीस आणि हेरॅक्लीटस यांचे 'बदलाविषयी' विचार सविस्तर स्पष्ट करा. १६
७. प्लेटोचा ज्ञानाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १६
८. अॅरिस्टॉटलच्या कार्यकारण सिद्धांताची चर्चा करा. १६
९. टॉमस अँक्वायनसचे ईश्वरशास्त्र आणि तत्त्वज्ञानाविषयी विचार स्पष्ट करा. १६
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिप लिहा :-- १८
- (अ) थॅलेसचे तत्त्वज्ञान
- (ब) प्लेटोचा Idea चा सिद्धांत
- (क) अॅरिस्टॉटलचा Form (आकार) आणि Matter (द्रव्य) सिद्धांत.
- (ड) टॉमस अँक्वायनसचे नीतिशास्त्रविषयक विचार.

-----S-----

15

Con. 340-17.

Economics - (Paper - II)

CV-5210

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions choosing not more than **three** questions from each section.
 (2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.
 (3) Draw **neat diagrams** wherever **necessary**.

Section I

1. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Explain the meaning and scope of Macro economics.
 (b) Discuss difficulties in measurement of national income.
 (c) Explain the principle of Effective demand.
 (d) Discuss various types of inflation.
2. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Discuss different concepts of National Income.
 (b) Explain circular flow of national income in a closed economy.
 (c) Describe the features of trade cycle.
3. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Analyse the Say's Law of market.
 (b) Differentiate between Consumption function and Investment function.
 (c) Discuss the working of Investment multiplier.
4. Answer any **two** of the following : 20
 (a) What are the determinants of money supply ?
 (b) Explain the Keynesian approach to Demand for money.
 (c) Discuss effects of inflation.

Section II

5. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Explain the functions of RBI.
 (b) Write a note on SEBI.
 (c) What are the causes of growing public expenditure ?
 (d) Explain Quantitative instruments of credit control of monetary policy.
6. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Discuss the functions of Commercial bank.
 (b) Explain performance of commercial banks since 1991.
 (c) What are the objectives of Monetary policy ?
7. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Explain the features of Indian Money Market.
 (b) Explain the role of capital market in economic development.
 (c) Discuss the benefits and limitations of Mutual funds.
8. Answer any **two** of the following : 20
 (a) Distinguish between Public finance and Private finance.
 (b) What are the merits and demerits of direct taxes.
 (c) Explain the types of public debt.

Con. 340-CV-5210-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून तीनपेक्षा जास्त प्रश्न सोडवू नये.
- (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) समष्टी अर्थशास्त्राचा अर्थ व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (ब) राष्ट्रीय उत्पन्न मोजणीतील अडथळ्यांची चर्चा करा.
- (क) प्रभावी मागणीचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- (ड) भाववाढीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

२०

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध संकल्पनांची चर्चा करा.
- (ब) बंदिस्त अर्थव्यवस्थेतील राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाह स्पष्ट करा.
- (क) व्यापारी चक्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

२०

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) 'से' यांचा बाजारपेठेच्या सिद्धांताचे विश्लेषण करा.
- (ब) उपभोग फलन व गुंतवणूक फलन यांतील भेद स्पष्ट करा.
- (क) गुंतवणूक गुणकाच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.

२०

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) पैशाचा पुरवठा निर्धारित करणारे घटक कोणते ?
- (ब) केन्सचा पैशाच्या मागणीचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (क) भाववाढीच्या परिणामांची चर्चा करा.

२०

विभाग २

५. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) RBI ची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) SEBI वर टीप लिहा.
- (क) सार्वजनिक खर्च वाढीची कारणे कोणती ?
- (ड) मौद्रिक धोरणाच्या पतनियंत्रणाची संख्यात्मक साधने स्पष्ट करा.

२०

17

Con. 340-CV-5210-17.

3

६. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) १९९१ पासून व्यापारी बँकांची प्रगती स्पष्ट करा.
- (क) मौद्रिक धोरणाची उद्दिष्ट्ये कोणती ?

२०

७. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) भारतीय नाणेबाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) भांडवल बाजाराची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (क) म्युच्युअल फंडांचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

२०

८. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :

- (अ) खाजगी आयव्यय व सार्वजनिक आयव्यय यातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) प्रत्यक्ष करांचे गुण दोष स्पष्ट करा.
- (क) सार्वजनिक कर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा.

२०

(18)

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any five questions choosing not more than **three** from questions from any one section.
(2) **Figures** to the right indicate **full** marks.

Section I

1. Answer any **two** of the following : 20
 - (a) Explain the change in the sectoral composition of national income in India since 2001.
 - (b) Write a note on the New Agricultural Strategy of India.
 - (c) Explain the changes in the industrial policy of 1991.
 - (d) Explain the measures taken by the Government of India to generate employment in India.
2. Answer any **two** of the following : 20
 - (a) Explain the trends in per capita income of India since 1991.
 - (b) Explain the causes of poverty in India.
 - (c) Explain the causes of inflation in India.
3. Answer any **two** of the following : 20
 - (a) Explain the causes of low agricultural productivity in India.
 - (b) Explain the agricultural price policy of India.
 - (c) Explain the defects in the agricultural marketing system.
4. Answer any **two** of the following : 20
 - (a) What is Industrial sickness ? Explain the measures to eradicate Industrial sickness in India.
 - (b) Explain the types of unemployment in India.
 - (c) Write a note on exit policy.

Section II

5. Attempt any **two** of the following : 20
 - (a) Explain the quantitative measures of monetary policy of the RBI.
 - (b) Explain the fiscal policy of India.
 - (c) Explain the direction of exports of India.
 - (d) Explain the banking sector reforms of 1998.
6. Answer any **two** of the following : 20
 - (a) Explain the RBI's measures of money supply.
 - (b) Explain the segments of India's money market.
 - (c) Explain the role of capital market in India.
7. Attempt any **two** of the following : 20
 - (a) Explain the causes of increase in public expenditure of India.
 - (b) Write a note on public debt of Government of India.
 - (c) Explain the composition of imports of India.
8. Answer any **two** of the following : 20
 - (a) Explain India's Balance of Payments position since the year 2005.
 - (b) Write a note on the convertibility of the Indian rupee.
 - (c) Write a note on the exchange rate policy of India.

Con. 345-CV-5013-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) कोणत्याही एका विभागामधून तीन पेक्षा अधिक प्रश्न न निवडता, कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
- (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०
- (अ) भारतामधील २००१ नंतर झालेल्या राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या क्षेत्रीय योगदानामधील बदल स्पष्ट करा.
- (ब) भारताच्या नवीन शेतकी धोरणावर टीप लिहा.
- (क) १९९१ च्या औद्योगिक धोरणामधील बदल स्पष्ट करा.
- (ड) रोजगार निर्मितीच्या बाबत भारत सरकारने केलेले उपाय स्पष्ट करा.
२. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०
- (अ) १९९१ नंतरच्या भारताच्या दरडोई उत्पन्नामधील कल स्पष्ट करा.
- (ब) भारतामधील दारिद्र्याचे कारणे स्पष्ट करा.
- (क) भारतामधील महागाईचे कारणे स्पष्ट करा.
३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०
- (अ) भारताची शेतकी उत्पादकता कमी असण्याचे कारणे स्पष्ट करा.
- (ब) भारताचे शेतकी किंमत विषयक धोरण स्पष्ट करा.
- (क) शेतकी विपणन पद्धतीमधील चुका स्पष्ट करा.
४. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०
- (अ) औद्योगिक आजारपण म्हणजे काय ? भारतामधील औद्योगिक आजारपण दूर करण्यासाठी केलेले उपाय स्पष्ट करा.
- (ब) भारतामधील बेरोजगारीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (क) बहिर्गमनाच्या धोरणावर टीप लिहा.

विभाग २

५. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०
- (अ) भारताचे संख्यात्मक द्रव्य विषयक धोरणाचे उपाय स्पष्ट करा.
- (ब) भारताचे राजकोषीय धोरण स्पष्ट करा.
- (क) भारताच्या निर्यातीची दिशा स्पष्ट करा.
- (ड) १९९८ च्या बँकिंग क्षेत्र सुधारणा स्पष्ट करा.

(20)

Con. 345-CV-5013-17.

3

६. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

२०

- (अ) RBI चे द्रव्य पुरवठ्याबाबत मापक स्पष्ट करा.
- (ब) भारताच्या नाणे बाजाराचे घटक स्पष्ट करा.
- (क) भारतामधील भांडवल बाजाराची भूमिका स्पष्ट करा.

७. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

२०

- (अ) भारताचे सार्वजनिक खर्च वाढण्याचे कारणे स्पष्ट करा.
- (ब) भारत सरकारच्या सार्वजनिक कर्जावर टीप लिहा.
- (क) भारताच्या आयातीमधील घटक स्पष्ट करा.

८. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

२०

- (अ) २००५ नंतरची भारताच्या व्यवहार शेष बाबत स्थिती स्पष्ट करा.
- (ब) भारतीय रुपयाच्या परिवर्तनशीलतेवर टीप लिहा.
- (क) भारताच्या परकीय विनिमय धोरणावर टीप लिहा.

History - Paper - II

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) Attempt any five questions.
(2) Each question carries equal marks.

1. Explain the meaning of Renaissance and trace the development of Renaissance in Art and Literature.
2. Review the contributions of philosophers in the French Revolution of 1789.
3. Highlight the important features and explain the role of Bismark in the unifications of Germany.
4. Discuss the important factors and events leading to the World War I.
5. Comment on the two of the following :—
 - (a) Counter Reformation
 - (b) American Revolution
 - (c) Impact of World War II
 - (d) Role of Lenin in the Bolshevik Revolution.
6. Describe the Foreign Policy of Kemal Pasha.
7. Trace the Factors responsible for the birth of Israel as a nation.
8. Discuss the causes for the rise of Fascism in Italy.
9. Give an account of the contribution of Dr. Sun-Yat-Sen in the Revolution of China in 1911.
10. Write short notes on any two of the following :—
 - (a) Rezashah Pahlavi and Modernization of Iran
 - (b) Arab-Israel conflict
 - (c) League of Nation
 - (d) Principles of Sathyagraha by Mahatma Gandhi.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) प्रत्येक प्रश्नास २० गुण आहेत.

१. प्रबोधनाचा अर्थ स्पष्ट करा आणि कला व वाङ्मय क्षेत्रातील प्रबोधनाच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
२. १७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीमधील तत्त्ववेत्यांच्या कामगिरीचा आढावा घ्या.
३. जर्मनीतील एकीकरणाच्या महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांवर प्रकाश टाकून त्यामध्ये बिस्मार्कची भूमिका स्पष्ट करा.
४. जागतिक पहिल्या महायुद्धाला जबाबदार असलेले महत्त्वाचे घटक आणि प्रसंगांची चर्चा करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर भाष्य करा :-
(अ) प्रति धर्मसुधारणा
(ब) अमेरिकन राज्यक्रांती
(क) दुसऱ्या महायुद्धाचे परिणाम
(ड) बोलसेविक राज्यक्रांतीतील लेनिनची भूमिका.
६. केमाल पाशाच्या परराष्ट्र धोरणाचे वर्णन करा.
७. इस्रायलच्या राष्ट्र म्हणून उदयास जबाबदार असलेल्या घटकांचा मागोवा घ्या.
८. इटलीमधील फॅसिझमच्या उदयाच्या कारणांवर चर्चा करा.
९. १९११ च्या चीनी राज्यक्रांतीतील डॉ. सन्-येत्-सेन् च्या योगदान सांगा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
(अ) रेझाशहा पहेलवी आणि इराणचे आधुनिकीकरण
(ब) अरब-इस्रायल संघर्ष
(क) राष्ट्रसंघ
(ड) महात्मा गांधी यांचे सत्याग्रहाचे तत्त्वज्ञान.

S.Y.B.A.

May
2017

VT-Exam. Paper (IDOL)-Jan.-17-76

Con. 251-17.

History - (Paper - III)

CV-5277

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt any five questions.

(2) All questions carry equal marks.

1. Bring out the importance of Foreign Accounts as a sources of Ancient Indian History.
2. Write an essay on the socio-economic life of the Indus people.
3. Describe the Political and Religious life during Vedic Period.
4. Give a brief sketch of Gautam Buddha's Life and Teachings.
5. Comment on (any two) :
 - (a) Literary sources
 - (b) Town planning of Indus Valley Civilization
 - (c) Vedic Literature
 - (d) Teachings of Vardhaman Mahavira.
6. Narrate the life and career of Chandragupta Maurya as the Founder of the Mauryan Dynasty.
7. Why Gupta Age is known as the 'Golden Age of Ancient India' ? Discuss.
8. Exmine the religious policy of Harshavardhana.
9. Describe the political conditions of India on the eve of the Arab Invasion.
10. Write short notes on any two of the following :
 - (a) King Ashoka
 - (b) Satavahana Age
 - (c) Gurjara-Pratihara
 - (d) Chalukyas of Badami.

[TURN OVER

24

Con. 251-CV-5277-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. प्राचीन भारतीय इतिहासातील साधन म्हणून परकीय वृत्तांताचे महत्त्व स्पष्ट करा.
२. सिंधु संस्कृतीतील लोकांच्या सामाजिक व आर्थिक जीवनावर निबंध लिहा.
३. वैदिक कालखंडातील राजकीय व धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा.
४. गौतम बुद्धांचे जीवन आणि शिकवण यावर थोडक्यात माहिती लिहा.
५. भाष्य करा (कोणत्याही दोहोंवर) :
 - (अ) वाङ्मयीन साधने
 - (ब) सिंधु संस्कृतीतील नगररचना
 - (क) वैदिक वाङ्मय
 - (ड) वर्धमान महावीरांची शिकवण.
६. मौर्य घराण्याचा संस्थापक म्हणून चंद्रगुप्त मौर्याच्या जीवन आणि कार्याचे कथन करा.
७. गुप्त कालखंड हा प्राचीन भारतीय सुवर्णयुग म्हणून का ओळखला जातो ? चर्चा करा.
८. हर्षवर्धनाच्या धार्मिक धोरणाचे परीक्षण करा.
९. अरबांच्या आक्रमणावेळच्या भारताच्या राजकीय परिस्थितीचे वर्णन करा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
 - (अ) राजा अशोक
 - (ब) सातवाहन काल
 - (क) गुर्जर-प्रतिहार
 - (ड) बदामीचे चालुक्य.

25

Con. 328-17.

Sociology - (Paper - II)

CV-5301

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt any five questions.

(2) All questions carry equal marks. (20 marks each)

(3) Marathi medium student should compulsory the English question paper.

1. Explain the contribution of Dr. M. N. Srinivas in Indian Sociology. 20
2. Write an essay on contribution of Dr. A. R. Desai to Indian Sociology. 20
3. Elaborate the brief analysis on Andre Beteile Book 'class, caste and power'. 20
4. Discuss the contribution of Dr. G. S. Ghurye to Indian Sociology. 20
5. Review the research work of B. S. Baviskar in rural Maharashtra industrial field. 20
6. Define the development and displacement and explain the detail of development and displacement problems. 20
7. By citing the examples of Posco and Vedanta analyse the resistance movements in India. 20
8. Explain distinguish between Modernity and Tradition. 20
9. Explain the detail of major perspectives women development contribution. 20
10. Short short notes (any two) :
 - (a) Caste and class 10
 - (b) Early life and work of Dr. B. R. Ambedkar 10
 - (c) Evolution and progress 10
 - (d) Rehabilitation. 10

[TURN OVER

Con. 328-CV-5301-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

(३) मराठी उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

१. भारतीय समाजशास्त्रातील डॉ. एम. एन. श्रीनिवास यांच्या समाजशास्त्रातील योगदानावर भाष्य करा. २०
२. डॉ. ए. आर. देसाई यांच्या भारतीय समाजशास्त्रातील योगदानावर निबंध लिहा. २०
३. आंद्रे बितेईच्या 'जात, सत्ता व शक्ती' हा ग्रंथ सविस्तरपणे मांडा. २०
४. भारतीय समाजशास्त्रातील डॉ. जी. एस. घुर्ये यांच्या योगदानावर चर्चा करा. २०
५. बी. एस. बावीस्कर यांच्या ग्रामीण महाराष्ट्रातील औद्योगिक क्षेत्रातील संशोधन कार्याचा आढावा द्या. २०
६. विकास आणि विस्थापनाच्या व्याख्या सांगून विकास आणि विस्थापनाच्या समस्या स्पष्ट करा. २०
७. पोस्को आणि वेदांता यांचा विशेष उल्लेख देऊन भारतात होणाऱ्या प्रतिकार चळवळी मांडा. २०
८. आधुनिकता आणि परंपरा यामधील फरकाचे स्पष्टीकरण द्या. २०
९. स्त्री विकासास योगदान करणारे प्रमुख दृष्टीकोन स्पष्ट करा. २०
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
 - (अ) जात आणि वर्ग १०
 - (ब) डॉ. बाबासाहेब यांचे जीवन व कार्ये १०
 - (क) उत्क्रांती आणि प्रगती १०
 - (ड) पुर्नवसन. १०

S.Y.B.A.

May

2018

CV-5382

2017

Con. 331-17.

Sociology - (Paper-III)

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any five questions.
 (2) All questions carry equal marks. (20 marks each)

1. What do you mean by health ? Discuss its scope and components. 20
2. Discuss in detail right to education act - 2009. 20
3. Highlight the impact of globalization on Indian education. 20
4. Explain demography and discuss its nature. 20
5. Define migration. Explain the causes and effects of migration. 20
6. What is slum ? Explain the government policy about slum rehabilitations. 20
7. Write an essay on hawkers and vendors in city. 20
8. Discuss the influence of satellite television on children and youth. 20
9. What kind of violence is faced by women in public places. 20
10. Write short notes on any two :- 20
 - (a) Builder Loby and land owner
 - (b) Types of crime
 - (c) Media ethics
 - (d) Declining sex-ratio.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)
(३) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

१. आरोग्य म्हणजे काय ? आरोग्याची व्याप्ती व घटकावर चर्चा करा. २०
२. शिक्षणाचा अधिकार २००९ यावर सविस्तर चर्चा करा. २०
३. जागतिकीकरणाचा भारतीय शिक्षणावर झालेला परिणामावर प्रकाश टाका. २०
४. लोकसंख्याशास्त्र स्पष्ट करा आणि त्यांचा स्वरूप यावर चर्चा करा. २०
५. स्थलांतराची व्याख्या द्या आणि स्थलांतराचे कारणे व परिणाम सांगा. २०
६. झोपडपट्टी म्हणजे काय ? ते सांगून झोपडपट्टी पुनर्वसन विषयक सरकारी धोरण सांगा. २०
७. शहरात फेरीवाले आणि विक्रेते यावर निबंध लिहा. २०
८. सॅटेलाईट दूरदर्शनचा मुले आणि युवा यांच्यावर होणारा प्रभाव याची चर्चा करा. २०
९. सार्वजनिक ठिकाणी स्त्रियांना कोणत्या हिंसाना सामोरे जावं लागतात ? २०
१०. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा : २०
 - (अ) बिल्डर लॉबी व जमीन मालक
 - (ब) गुन्हाचे प्रकार
 - (क) प्रसारमाध्यमाची नैतिकता
 - (ड) लिंगभेद असमानता.

S.Y.B.A.

May
2017

P4-Exam.-1st Half -2017-72

Con. 209-17.

Political Science - (Paper - II)

CV-5556

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any five questions of which at least two must be from each section.
(2) Answers to Section I and Section II should be written in the same answer-book.
(3) All questions carry equal marks (20 marks each).

Section I

1. Explain the importance and features of Indian constitutions.
2. Explain the importance and amendment of constitution.
3. Discuss on preamble of Indian constitution.
4. Review of directive principles of State Policy.
5. Write short notes (any two) :-
 - (a) Functions of Parliament
 - (b) Election process of president
 - (c) Features of federation
 - (d) Independence of judiciary.

Section II

6. Discuss on general election of 1977 in India.
7. Write an essay on Caste and Politics in India.
8. Discuss on criminalisation of politics in India.
9. Explain the Nehruvian Model of development.
10. Write short note (any two) :-
 - (a) Coalition Government
 - (b) Regionalism
 - (c) Terrorism
 - (d) Economic reforms of 1991.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. (एकूण पाच प्रश्न सोडवा).
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग - १

१. भारतीय राज्यघटनेचे महत्त्व व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
२. घटना दुरुस्तीचे महत्त्व व पध्दती स्पष्ट करा.
३. भारतीय राज्य घटनेची उद्देशपत्रिका यावर चर्चा करा.
४. राज्यनीतीची मार्गदर्शक तत्वांचा आढावा घ्या.
५. टिपा लिहा (कोणत्याही पाच) :-
 (अ) संसदेचे अधिकार व कार्ये
 (ब) राष्ट्रपतींची निवड प्रक्रिया
 (क) संघराज्याचे वैशिष्ट्ये
 (ड) न्यायव्यवस्थेचे स्वातंत्र्य.

विभाग - २

६. भारतातील १९७७ ची सार्वत्रिक निवडणूक यावर चर्चा करा.
७. भारतातील जात आणि राजकारण यावर निबंध लिहा.
८. भारतातील राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण यावर चर्चा करा.
९. विकासाचे नेहरूप्रतिमान विशद करा.
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
 (अ) आघाड्यांचे राजकारण
 (ब) प्रादेशिक वाद
 (क) दहशतवाद
 (ड) १९९१ च्या अर्थिक सुधारणा.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Attempt any five questions of which at least two must be from each section.
(2) All questions carry equal marks (20 marks each).

Section I

1. Trace the evolution of Public Administration in detail.
2. Explain the concept of Good Governance and discuss its significant features.
3. Write in detail decentralisation as an important principle of organisation.
4. What do you mean by public-private partnership ? Trace the development of public-private partnership in India with suitable examples.
5. Write short notes (any two) :-
 - (a) Role and Importance of Public Administration
 - (b) New Public Management
 - (c) Vroom's Expectancy Theory
 - (d) E-Governance.

Section II

6. Evaluate the British legacy of Indian Administrative System.
7. Explain the process and recruitment to All India Services.
8. Write in detail the functioning of Public Account Committee.
9. What are the remedies to control corruption in Indian Administrative System ?
10. Write short notes (any two) :-
 - (a) Basic features of Indian Administrative System
 - (b) Role of Lal Bahadur Shastri National Academy of Administration
 - (c) Comptroller and Auditor General
 - (d) Citizen's charter.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) प्रत्येक विभागातील किमान दोन असे एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत (प्रत्येकी २०).

विभाग - १

१. लोक प्रशासनाच्या उत्क्रांतीचा सविस्तरपणे आढावा घ्या.
२. सु-शासन ही संकल्पना विशद करा व त्याच्या महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
३. संघटनेचे महत्त्वाचे तत्त्व म्हणून विकेंद्रीकरणावर सविस्तर लिहा.
४. सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी म्हणजे काय ? उचित उदाहरणांसहित भारतातील सार्वजनिक-खाजगी भागीदारीच्या विकासाचा आढावा घ्या.
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
 - (अ) लोकप्रशासनाचे कार्य व महत्त्व
 - (ब) नव-लोकव्यवस्थापन
 - (क) वृमचा अपेक्षितावादी सिध्दांत
 - (ड) ई-शासन.

विभाग २

६. भारतीय प्रशासकीय व्यवस्थेमधील ब्रिटीशांचा वारसा स्पष्ट करा.
७. अखिल भारतीय सेवेमधील भरतीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
८. लोकलेखा समितीचे कार्य सविस्तरपणे लिहा.
९. भारतीय प्रशासकीय व्यवस्थेतील भ्रष्टाचार नियंत्रित करण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना आहेत ?
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-
 - (अ) भारतीय प्रशासकीय व्यवस्थेची मुलभूत वैशिष्ट्ये
 - (ब) लालबहादुर शास्त्री राष्ट्रीय प्रशासन संस्थेचे कार्य
 - (क) महालेखापाल व नियंत्रक
 - (ड) नागरिकांची सनद.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the following terms (any five) : 10
(a) Finance	(b) Prospectus
(c) Term loan	(d) Bonus shares
(e) Convertible Debentures	(f) Preference shares
(g) Owned capital	(h) Capital structure.
2. Answer any three of the following questions : 30
- (a) Explain the important functions of Financial Manager.
(b) Define Financial Planning. Explain the characteristics of sound financial planning.
(c) Explain the causes and remedies of under capitalization.
(d) Explain the long term sources of finance.
(e) Elaborate the different types of preference shares.
(f) What is meaning of Public deposits ? Explain its advantages and disadvantages.
3. Write short notes (any two) : 10
(a) Theories of capitalization	(b) Borrowed capital
(c) Venture capital	(d) Capital Gearing.

Section II

4. Explain the following terms (any five) : 10
(a) Working capital	(b) Primary market
(c) Lease financing	(d) ICICI
(e) FDI	(f) National Stock Exchange
(g) Mutual fund	(h) Capital market.
5. Answer any three of the following questions : 30
- (a) What are the sources of working capital ? Explain in detail.
(b) Explain the role of Stock exchange.
(c) What is SEBI ? Explain its guidelines for Primary market.
(d) Explain the importance of Mutual fund.
(e) Discuss the functions of Merchant Banking.
(f) Discuss the advantages and disadvantages of FDI.
6. Write short notes (any two) : 10
(a) Net working capital	(b) Listing of Securities
(c) Bombay Stock Exchange	(d) Policies of FDI in India.

Con. 346-CV-5217-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) इंग्रजीमधील प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :

१०

- (अ) वित्त
- (ब) माहिती पत्रक
- (क) मुदत कर्ज
- (ड) बोनस भाग
- (इ) रूपांतरीत कर्जरोखे
- (फ) अग्रहक्काचे भाग
- (ग) मालकीचे भांडवल
- (ह) भांडवल रचना.

२. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

३०

- (अ) वित्त व्यवस्थापकाची महत्त्वाची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) वित्त नियोजनाची व्याख्या द्या. चांगल्या वित्त नियोजनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (क) कमी भांडवलीकरणाची कारणे आणि उपाय स्पष्ट करा.
- (ड) दीर्घ मुदतीचे वित्तीय स्रोत स्पष्ट करा.
- (इ) अग्रहक्काचे भागाच्या विविध प्रकारांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (फ) सार्वजनिक ठेवी म्हणजे काय ? त्याचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१०

- (अ) भांडवलीकरणाचे सिद्धांत
- (ब) कर्जाऊ भांडवल
- (क) साहस भांडवल
- (ड) भांडवल मिलन.

35

Con. 346-CV-5217-17.

3

विभाग २

४. खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :

१०

- (अ) खेळते भांडवल
- (ब) प्राथमिक बाजार
- (क) भाडेपट्टा वित्त
- (ड) आय सी आय सी आय (ICICI)
- (इ) थेट विदेशी गुंतवणूक
- (फ) राष्ट्रीय स्कंध विपणी
- (ग) म्युचुअल फंड
- (ह) भांडवल बाजार.

५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

३०

- (अ) खेळते भांडवलाचे स्रोत कोणते आहेत ? सविस्तर स्पष्ट करा.
- (ब) स्कंध विपणीची भूमिका स्पष्ट करा.
- (क) सेबी म्हणजे काय ? सेबीची प्राथमिक बाजाराबाबतची मार्गदर्शक तत्त्वे स्पष्ट करा.
- (ड) म्युचुअल फंडाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (इ) व्यापारी बँकांच्या कार्याची चर्चा करा.
- (फ) थेट विदेशी गुंतवणुकीच्या फायदे आणि तोट्यांची चर्चा करा.

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१०

- (अ) निव्वळ खेळते भांडवल
- (ब) प्रतीभुतीची नोंदणी
- (क) मुंबई स्कंध विपणी
- (ड) थेट विदेशी गुंतवणुकीबाबत भारताची धोरणे.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the following terms (any five) : 10
(a) Product concept	(b) Market diversity
(c) Target market	(d) Return on Investment
(e) Cost base pricing	(f) Direct sale
(g) Departmental stores	(h) Wholesale.
2. Answer any **three** of the following questions : 30
- Discuss the different concepts of marketing.
 - Explain the components of micro environment.
 - What do you mean by buying behaviour? Explain the various types of Buying Behaviour.
 - What are the various bases of market segmentation?
 - Explain new product development strategy.
 - State the factors affecting pricing decision.
3. Write short notes on any **two** of the following : 10
(a) Channels for consumer products	(b) Product life cycle concept
(c) Product differentiation	(d) Macro environment element.

Section II

4. Explain the following terms (any five) : 10
(a) Supermarket	(b) World wild web
(c) Chat service	(d) Internet marketing
(e) E-commerce	(f) Pull promotion
(g) Personal selling	(h) Direct market
(i) Heterogeneous market.	
5. Answer any **three** of the following questions : 30
- What are the advantages and disadvantages of departmental stores?
 - Define E-commerce. Explain the types of E-commerce.
 - Define marketing communication. Explain the types of marketing communication.
 - What do you mean by Advertising? State its types.
 - Explain the main characteristics of marketing information system.
 - Define marketing research. Discuss its importance.
6. Write short notes on any **two** of the following : 10
(a) Rural marketing	(b) Service sector in India
(c) Marketing intelligence	(d) Public Relations.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा :

१०

- (अ) वस्तू संकल्पना
- (ब) बाजार विभिन्नता
- (क) लक्ष्य बाजारपेठ
- (ड) गुंतवणुक परतावा
- (इ) खर्च आधारित मुल्य
- (फ) प्रत्यक्ष विक्री
- (ग) विभागीय दुकाने
- (ह) घाऊक विक्रेते.

२. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

३०

- (अ) विपणनाच्या विविध संकल्पना चर्चा करा.
- (ब) सुक्ष्म वातावरणाचे घटकांचे स्पष्टीकरण करा.
- (क) खरेदी वर्तन म्हणजे काय ? खरेदी वर्तनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- (ड) बाजारपेठ विभागीकरणाचे विविध आधार कोणते ?
- (इ) नविन वस्तू विकास धोरण स्पष्ट करा.
- (फ) किंमत धोरणावर परीणाम करणारे घटक लिहा.

३. थोडक्यात कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

१०

- (अ) उपभोग्य वस्तुंच्या वितरणाचे मार्ग
- (ब) 'वस्तू जीवन चक्र' संकल्पना
- (क) वस्तू विविधीकरण
- (ड) स्थूल वातावरणाचे घटक.

Con. 350-CV-5345-17.

3

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा :

१०

- (अ) सुपर मार्केट
- (ब) वर्ल्ड वाइल्ड वेब (www)
- (क) गांसीप (गप्पा) सेवा
- (ड) इंटरनेट विपणन
- (इ) इ-कॉमर्स
- (फ) पुल अभिप्ररण
- (ग) वैयक्तिक विक्री
- (ह) प्रत्यक्ष विपणन
- (र) वैविविध्य बाजारपेठ.

५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्न सोडवा :

३०

- (अ) विभागवार दुकानाचे फायदे आणि तोटे कोणते ?
- (ब) इ-कॉमर्सची व्याख्या लिहा. इ-कॉमर्सचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (क) विपणन संज्ञापणाची व्याख्या लिहा. विपणन संज्ञापणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (ड) जाहिरात म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (इ) विपणन माहिती यंत्रणेची मुख्य गुणधर्म स्पष्ट करा.
- (फ) विपणन संशोधनाची व्याख्या लिहा. त्याचे महत्त्व विशद करा.

६. थोडक्यात कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :

१०

- (अ) ग्रामीण विपणन
- (ब) भारतीय सेवा उद्योग
- (क) विपणन बुद्धिमत्ता
- (ड) लोक संबंध.

- N.B. :** (1) Attempt any five questions.
 (2) All questions carry equal marks.
 (3) Answers to the both sections should be written in the same answer-book.

Section I

1. What is rural society ? Explain the characteristics of rural society.
OR
 State the various problems of scheduled Caste and Tribes and suggest the remedial measures to solve the problems.
2. What is meant by co-operation ? Explain the significance of co-operation in rural development.
OR
 State the functions of Religion. Explain it's changing structure in society.
3. What is Modernization ? State its characteristics.
OR
 Explain the concept of Westernization. Discuss the impact of Westernization on Indian society.

Section II

4. Explain the role of Agriculture University in rural development.
OR
 Comment on National Agriculture Policy 2000.
5. Explain the role of Swarna Jayanti Gram Swarojgar Yojana in eradication of rural poverty.
OR
 State the nature and various features of Self Help Group.
6. What is meant by Rural Tourism ? Explain it's nature and scope.
OR
 Explain the concept of Agro-Tourism. State merits and demerits of Agro-Tourism.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 (३) दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. ग्रामीण समाज म्हणजे काय ? ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये लिहा.

किंवा

अनुसुचित जाती जमातीच्या समस्या सांगून, अनुसुचित जाती जमातीच्या समस्या सोडविण्यासाठी उपाय सुचवा.

२. सहकार म्हणजे काय ? सहकाराचे ग्रामीण विभागातील महत्त्व विशद करा.

किंवा

धर्माची रचना स्पष्ट करून समाजातील धर्माचे बदलते स्वरूप विशद करा.

३. आधुनिकीकरण म्हणजे काय ? आधुनिकीकरणाची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

पश्चिमात्तीकरणाची संकल्पना सांगून पश्चिमात्तीकरणामुळे ग्रामीण समाजावर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.

विभाग २

४. ग्रामीण विकासात कृषि विद्यापीठांची भूमिका विशद करा.

किंवा

राष्ट्रीय कृषि धोरण २००० ह्यावर भाष्य करा.

५. ग्रामीण गरीबी निर्मुलनात स्वर्णजयंती ग्रामस्वरोज्जगार योजनेची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

बचतगटाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.

६. ग्रामीण पर्यटन म्हणजे काय ? ग्रामीण पर्यटनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

कृषि पर्यटन संकल्पना स्पष्ट करून कृषि पर्यटनाचे गुणदोष सांगा.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.:** (1) Attempt any **five** questions from **Section I** and **II**.
(2) **All** questions carry **equal** marks.
(3) Answer of the **both** section should be written in the **same** answer-book.

Section I

1. Define the concept of District Administration and explain the evolution of district administration.

OR

Write the objectives and nature of District Administration.

2. Discuss the various components of Revenue Administration at the district level.

OR

Explain the structure and functions of revenue administration at District Level.

3. Elaborate the planning machinery at the District Level.

OR

Define term District Planning and right the features of District Level Planning.

Section II

4. Explain the provisions in Maharashtra Zilla Parishad and Panchayat Samiti Act, 1961.

OR

Discuss the changes brought about by the 73rd Constitutional Amendment in Panchayat Raj System.

5. Write the meaning and objectives of land reform with its limitation.

OR

Write note on the following :—

- (a) Ceiling Act
(b) Co-operative farming.

6. State the importance of co-operation in rural development.

OR

Write the structure and functions of Agricultural Produce Marketing Committee.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) विभाग १ व २ मधून कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. जिल्हा प्रशासनाची व्याख्या सांगून जिल्हा प्रशासनाची उत्क्रांती विषद करा.

किंवा

जिल्हा प्रशासनाचे उद्देश व स्वरूप स्पष्ट करा.

२. जिल्हास्तरावरील महसूल प्रशासनाच्या विविध घटकांची चर्चा करा.

किंवा

जिल्हास्तरीय महसूल प्रशासनाची रचना व कार्ये सांगा.

३. जिल्हा स्तरावरील नियोजन यंत्रणेचे स्वरूप सांगा.

किंवा

जिल्हा नियोजनाची व्याख्या सांगून त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

विभाग २

४. महाराष्ट्र जिल्हापरीषद व पंचायत समिती कायदा १९६१ मधील तरतूदींचे वर्णन करा.

किंवा

७३व्या घटना दुरुस्तीनंतर महाराष्ट्रातील पंचायतराज व्यवस्थेत झालेल्या बदलाविषयी चर्चा करा.

५. जमिन सुधारणेचा अर्थ व उद्दिष्ट्ये मर्यादांसह लिहा.

किंवा

टिपा लिहा :-

(अ) कमाल जमिनधारणा कायदा

(ब) सहकारी शेती.

६. सहकाराचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व सांगा.

किंवा

कृषी उत्पन्न बाजार समितीची रचना व कार्ये सांगा.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) Attempt any five questions.
(2) Each question carries 20 marks.

1. Explain the nature and functions of Educational Psychology. 20
2. Explain the Experimental Method of Educational Psychology with its merits. 20
3. Explain the Educational importance of memory and forget. 20
4. Explain the characteristics of growth and development. 20
5. Explain the Educational importance of Personality Measurement. 20
6. Explain the Educational importance of learning theories. 20
7. Explain the Thinking Process and Types. 20
8. Explain the Motivation Circle. 20
9. Explain the concept of Mental Health. 20
10. Write short notes on any two of the following :— 20
 - (a) Group Dynamics
 - (b) Creativity
 - (c) Limitation of Observation Method
 - (d) Adjustment.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नास २० गुण आहेत.

१. शैक्षणिक मानसशास्त्राचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करा. २०
२. शैक्षणिक मानसशास्त्राची प्रायोगिक पद्धती आणि तीचे कार्य स्पष्ट करा. २०
३. स्मरण आणि विस्मरणाचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा. २०
४. वाढ आणि विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. २०
५. व्यक्तिमत्व मापनाचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा. २०
६. अध्ययन उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा. २०
७. विचाराची प्रक्रिया आणि प्रकार स्पष्ट करा. २०
८. प्रेरणाचक्र सविस्तर स्पष्ट करा. २०
९. मानसिक आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा. २०
१०. खालीलपैकी दोहोंवर टिपा लिहा :- २०
 - (अ) समूह गतिशीलता
 - (ब) सृजनशीलता
 - (क) निरीक्षण पद्धतीच्या मर्यादा
 - (ड) समायोजन.

45

N.B. : (1) Attempt any five questions.

(2) Each question carries 20 marks.

1. Explain the scope of Vocational guidance and relationship of vocational and educational guidance. 20
2. Explain the purpose and advantages of Job Analysis. 20
3. What is Aptitude Test ? What caution should be taken by counselor in using the Aptitude test data ? 20
4. Explain Carl Rojers theory of self. 20
5. What is job satisfaction ? Why job satisfaction is necessary ? 20
6. Describe the nature and functions of Placement, Remedial and Follow up services. 20
7. Enlist the characteristics of questionnaire. Explain the steps of designing a questionnaire. 20
8. Describe the nature of Guidance services in school function. 20
9. Explain use of case study and diary in guidance and counseling. 20
10. Short Notes any two :— 20
 - (a) Agencies of Guidance.
 - (b) Uses and Limitation of Checklist.
 - (c) Student information services.
 - (d) Merits of Directive counseling.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नास २० गुण आहेत.

१. व्यावसायिक मार्गदर्शनाची व्याप्ती सांगून, व्यावसायिक व शैक्षणिक मार्गदर्शनातील संबंध स्पष्ट करा. २०
२. व्यवसाय समाधान म्हणजे काय ? व्यवसाय समाधानाची आवश्यकता का आहे ? २०
३. अभियोग्यता चाचणी म्हणजे काय ? अभियोग्यता चाचणीतील माहितीचा वापर करताना तुम्ही कोणती दक्षता घ्याल ? २०
४. कार्ल रॉजर्सची 'स्व' उपपत्ती स्पष्ट करा. २०
५. व्यवसाय समाधान म्हणजे काय ? व्यवसाय समाधानाची आवश्यकता का आहे ? २०
६. नियुक्ती सेवा, उपचारात्मक सेवा व अनुधावन सेवा यांचे स्वरूप आणि कार्य विशद करा. २०
७. प्रश्नावलीची वैशिष्ट्ये लिहा. प्रश्नावली तयार करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. २०
८. शालेय कार्यात मार्गदर्शन सेवेचे स्वरूप विशद करा. २०
९. मार्गदर्शन आणि समुपदेशनातील व्यक्ती-अभ्यास आणि दैनंदिनीचे उपयोग स्पष्ट करा. २०
१०. टिपा द्या (कोणत्याही दोन) २०
 - (अ) मार्गदर्शनाच्या वाहिन्या.
 - (ब) पडताळा सूचीचे उपयोग आणि मर्यादा.
 - (क) विद्यार्थी माहिती सेवा.
 - (ड) निर्देशित समुपदेशनाचे गुण.

English - (Paper - II)

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** — (1) Attempt all questions.
 (2) All questions carry equal marks.
 (3) Figures to the right indicate full marks.

1. Write short notes on any four of the following :— 20
- Post-colonial fiction
 - Nativism
 - Diasporic fiction
 - Indian English Non-fictional prose
 - Indian English fiction in pre-independence period
 - Indian English poetry after 1950s.
2. Attempt any two of the following :— 20
- Justify the title of Manto's short story, "The Assignment".
 - R. K. Narayan's "The Martyr's Corner" depicts, the victimization of common public at the backdrop of politics, represented by Rama. Justify.
 - Comment on the title of Rushdie's story, "Good Advice is Rarer than Rubies".
 - In "The Storeyed House" Hoval has raised the issue of untouchability in India. Elaborate.
3. Attempt any one of the following :— 20
- Nemade's "Cocoon" depicts the dilemma of a student at the backdrop of father-son relationship. Justify.
 - Discuss the various themes of Amitav's novel "The Glass Palace".
 - "Pather Panchali" (Song of the Road) is about the sufferings of a Brahmin family in Bengal due to poverty. Comment.
4. (a) Attempt any one of the following :— 10
- Ezekiel's "Poet, Lover, Birdwatcher" is about the common characteristics of poet, lover and birdwatcher. Comment.
 - Derozio's "To India-My Native Land" is about patriotism at the backdrop of India's glorious past. Discuss.
 - Comment on Kamala's portrayal of feminine experiences in confessional mode in her poem "An Introduction".
 - Tagore's "Authorship" depicts the interpretation of family relations from a child's point of view. Justify.

[TURN OVER

488

(b) Attempt any one of the following :—

10

- (i) Menka Shivdasani's "The Atheist's Confessions" depicts a young girl's journey from innocence to experience. Explain.
- (ii) Justify the title of Agha Shahid Ali's "Postcard from Kashmir".
- (iii) Discuss the thematic concerns of Kabir's "It is needless to ask of a saint the caste to which he belongs".
- (iv) Write a critical appreciation of Dilip Chitre's prescribed poems from "Says Tuka" – "I am Cripple" and "When He Comes".

5. Attempt any one of the following :—

20

- (a) Tendulkar's "Kamala" is a reaffirmation of female identity. Justify.
- (b) Discuss Pratap Sharma's "Sammy" as a Gandhian fiction.
- (c) Throw light on human relationship as depicted by Mohan Rakesh in his play "One Day in Ashada's".

S.Y.B.A.

MAY
2017

P4-Exam.-1st Half-2017-101
Con. 321-17.

English - (Paper - III)

CV-5347

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt all questions.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. Write short notes on any four of the following :- 20

- (a) Harlem Renaissance
- (b) Beat Generation
- (c) Confessional Poetry
- (d) Jewish American Fictions
- (e) Realism
- (f) Naturalism
- (g) Imagism in American Poetry
- (h) Expressionism in American Drama.

2. (a) Gloria Naylor has beautifully presented 'The female bonding' of women characters in her novel 'The Women of Brewster Place'. Discuss any two characters in the novel. 20

OR

(b) John Steinbeck's "The Pearl" is based on the theme of unfulfilled dreams of American Youth. Justify this statement with examples.

OR

(c) Comment on the themes of 'Jewishness' as they have been presented in the story "The Jew Bird".

3. (a) What messages does Hemingway give to his readers in the story "Hills like White Elephants" ? Do you agree with the writer's voice ? 10

OR

(a) The human relationship between the doctor and the patient makes the story appealing and touchy. Evaluate the theme of the Story "The Use of Force".

(b) Comment on the central ideas contained in Jamaica Kincaid's "Girl". Bring out the relationship of the 'mother-daughter' as it has been presented in the story. 10

OR

(b) Bring out the tragic elements in Malamud's "The Jew Bird". Justify the writer's message.

50

[TURN OVER

4. (a) Critically analyse and interpret the plot and structure of "Cat on a Hot Tin Roof". Does the dramatist give any message at the end ? 20

OR

(b) Discuss Eugene O'Neill's "Emperor Jones" as a typical American tragedy.

OR

(c) Write short notes on any two of the following :-

- (i) Character of Brutus Jones
- (ii) Tennessee Williams as an American Playwright
- (iii) Use of the elements of 'fear' and 'darkness' in "Emperor Jones"
- (iv) Character of Maggie.

5. (a) Give critical appreciation of any two poems of Langston Hughes you have studied. Do you agree with his rebellion as a Black American Poet ? 10

OR

Write short notes on any two of the following :-

- (i) I, too, Sing America
- (ii) The Weary Blues
- (iii) Negro speaks of Rivers.

(b) Give critical appreciation of any two poems of Robert Frost you have studied. What is Frost's universal message to his readers as that has been revealed in his poems ? 10

OR

Write short notes on any two of the following :-

- (i) Mending Walls
- (ii) Design
- (iii) Birches.

57

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

१. 'कादंबरी' या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना व स्वरूप थोडक्यात लिहा. 20
किंवा
'गोतावळा' या कादंबरीच्या आधारे आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून शेतकरी जीवनावर कसा परिणाम झाला आहे, ते स्पष्ट करा.
२. 'रोबो' या कादंबरीतील 'डिकी' या पात्रांची यंत्रवत बनणारी अवस्था कशी स्पष्ट होते, ते सोदाहरण सांगा. 20
किंवा
दिनानाथ मनोहर यांच्या 'रोबो' या कादंबरीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.
३. प्रभाकर पाध्ये यांच्या 'तोकोनोमा' या प्रवासवर्णन ग्रंथाच्या आधारे जपान मधील भौगोलिक व सांस्कृतिक सौंदर्य 20
वैशिष्ट्यांची कोणकोणती जाणिव प्रकट होते, ते लिहा.
किंवा
'तोकोनोमा' मधील 'संक्षिप्त गेशा' आणि 'चंद्रोत्सव' या लेखाचा आशय स्पष्ट करा.
४. 'घाट शिल्लेवरि उभी' या प्रवासवर्णनातील निवडक लेखांच्या आधारे रा. भि. जोशी च्या लेखनाचे वैशिष्ट्ये 20
सवितस्तर लिहा.
किंवा
'रोजनिशी अहमदनगर' आणि 'वेरूळ च्या वाटेने' या लेखातील भारतीय 'संस्कृतीचे दर्शन' कसे अभिव्यक्त होते, ते स्पष्ट करा.
५. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील एक टीप लिहा :- 20
गट 'अ'
(अ) 'गोतावळा' मधील प्राणीविश्व
किंवा
(ब) 'गोतावळा' मधील मालकाचे चित्र
गट 'ब'
(अ) 'रोबो' तील स्त्री विषयक वर्णन
किंवा
(ब) रोबो तील 'डिकी'
गट 'क'
(अ) 'टोकिओ' मधील जपानी ऐक्याचे मूळ
किंवा
(ब) 'भेट' मधील जपानी पद्धती
गट 'ड'
(अ) 'घाट शिल्लेवरि उभी' मधील हरिद्वारचे बदलते स्वरूप
किंवा
(ब) रत्नागिरीतील सौंदर्य स्थळे.

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(३) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

१. मानवी भाषेचे स्वरूप सांगून द्विस्तरीय संरचना, चिन्हात्मकता आणि सामाजिकता यांचा संबंध स्पष्ट करा. २०

किंवा

मानवी भाषेतील समज-गैरसमजांचे स्वरूप सांगून भाषा लिखित-मौखिक व भाषा श्रेष्ठ-कनिष्ठ यांचा परामर्श घ्या.

२. मानवी भाषेतील विविध रूपांचा परामर्श घेऊन भाषेतील परिभाषा व व्यवसाय भाषा यांची साधार चिकित्सा करा. २०

किंवा

याकोबसनकृत मानवी भाषेच्या कार्याचा सोदाहरण परामर्श घ्या.

३. 'सामाजिक समता' या लेखातून पु.शि.रेगे यांनी मांडलेले विचार स्वातंत्र्यवादी आहेत का ? स्पष्ट करा. २०

किंवा

मुकुंदराव पाटील यांनी 'शेतकऱ्यांची निष्कृष्ट स्थिती घालविण्यासाठी कोणकोणते उपाय सुचविले आहेत ते सांगा.

४. भाषाभिवृद्धीची गरज श्री. म. मोट यांनी आपल्या लेखात कशी स्पष्ट केली आहे ते साधार सांगा. २०

किंवा

शांता किलोस्कर यांनी प्रकट केलेल्या स्त्री विषयक जाणिवेचा 'सख्यत्वासाठी' या लेखातून कशा अभिव्यक्त केल्या आहेत ते सांगा.

५. प्रत्येक गटातील कोणत्याही दोन टिपा लिहा :-

२०

(अ) (१) मानवेत्तर भाषेचे स्वरूप

(२) पिजिन सिध्दांत

(३) साहित्याची भाषा - एक क्षेत्र

(४) प्रमाणभाषेचे स्वरूप.

(ब) (१) ज्योतिराव फुले यांची भाषाशैली

(२) 'बुवाबाजीचा भस्मासूर' मधील अंधश्रद्धा

(३) बाबा पद्मनजी यांच्या लेखाचे मौलिकत्व

(४) साने गुरुजींच्या लेखातील विचार.

(३ घंटे)

[कुल अंक : १००]

सूचना : (१) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

(२) उत्तर पुस्तिका में प्रश्न / उपप्रश्न संख्या अवश्य लिखिए ।

१. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भसहित व्याख्या कीजिए :-

२७

(अ) "क्षमा करें" महाराज ।

हम केवल घटना हैं ।

इतिहास नहीं ।

सम्भव है

हमारे कारण ही

अनागत युद्धों की नींव पड़े

पर, इस डर से

क्या हम न्याय और अधिकार छोड़े दें ।"

अथवा

"विचारों में जो हो चुका

उसे अब भुजाओं से होना है ।

ओ मेरे विवेक !

अब यह प्रश्न ही नहीं रहा कि

युद्ध के बाद होगी

शांति ।"

(आ) "मेरे संगी दोड़ जना, एक वैष्णों एक राम ।

वो है दाता मुकुति का, वो सुमिरावै नाँम।।"

अथवा

"भोगा गया हमको

बहुत दूर के रिश्तेदारों के

दुःख की तरह!

एक दिन हमने कहा

हम भी इन्सान हैं-

हमें कायदे से पढ़ो एक-एक अक्षर

जैसे पढ़ा होगा बी.ए. के बाद

नौकरी का पहला विज्ञापन !"

[TURN OVER]

(इ) “वह दिन भर
मेहनत करते हैं,
पत्थर लोहे से लड़ते हैं
लड़ते लड़ते घिस जाते हैं
घिसते घिसते मिट जाते हैं
तब पाते हैं
अपनी रोटी, अपना चिथड़ा
अपना दरबा !”

अथवा

“हे दधीचो ! शक्ति का डंका बजाओ,
शांति का उल्लासमय सूरज उगाओ !!
लाल सोने का सबेरा चमचमाओ !
लेखनी के लोक में आलोक लाओ !!”

२. निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

३०

(क) ‘संशय की एक रात’ खण्डकाव्य में चित्रित आधुनिक समस्याओं पर प्रकाश डालिए ।

अथवा

‘संशय की एक रात’ खण्डकाव्य के आधार पर राम के अन्तर्द्वंद को स्पष्ट कीजिए ।

(ख) तुलसीदासने राम के ईश्वर और मनुष्य रूप का स्मरण किस प्रकार किया है ?

अथवा

‘पहाड़ पर लालटेन’ कविता में पहाड़ और जंगल के लोगों के दुःख, शोषण और आक्रोश का मार्मिक चित्रण हुआ है’ स्पष्ट कीजिए ।

(ग) ‘चन्द्रगहना से लौटती बेर’ कविता में केदारनाथ अग्रवाल ने प्रकृति-सौन्दर्य का वर्णन किस प्रकार किया है ?

अथवा

‘छोटे हाथ’ कविता आम आदमी की सक्रियता और कर्मठता के साथ-साथ सृजनशीलता को व्यक्त करती है, स्पष्ट कीजिए ।

३. निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की सन्दर्भसहित व्याख्या कीजिए :-

(च) “प्रत्येक क्षण

मेरा सोचना

यहीं पर टूट जाता है

अपने देश की दुर्दशा का

कौन कारण है ?”

अथवा

(छ) ‘मगर तुम सोचो कि उर्वर में

डूबता हुआ सूरज

खेत की मेड़ पर खड़े आदमी को

एक लम्बी परछाई के सिवा और क्या दे सकता है ।’

अथवा

(ज) “मैं तुम्हारे साथ जीवन जी रहा हूँ

शक्ति से-

सामर्थ्य से

आनन्द से !”

४. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :-

(अ) ‘संशय की एक रात’ खण्डकाव्य की प्रासंगिकता पर प्रकाश डालिए ।

अथवा

(ब) ‘ज़हर के बारे में कुछ बेतरतीब पंक्तियाँ’ कविता में जीवन में व्याप्त विडबनाओं की अभिव्यक्ति किसप्रकार हुई है ?

अथवा

(क) ‘जो शिलाएँ तोड़ते हैं’ कविता में कवि ने जीवन में श्रम के महत्व को किस तरह प्रतिष्ठित किया है ?

५. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :-

(अ) ‘संशय की एक रात’ के लक्ष्मण

अथवा

‘संशय की एक रात’ में मिथकीय चेतना ।

(ब) सूरदास द्वारा वर्णित कृष्ण की बाल-लीलाओं का वर्णन

अथवा

‘पृथ्वी किसलिए घूमती रही’ कविता का उद्देश्य ।

[TURN OVER

(क) 'पैतृक संपत्ति' कविता का व्यंग्य.

अथवा

'जिंदगी' कविता में चित्रित राजनेता ।

६. निम्नलिखित वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर लिखिए :-

- (अ) 'संशय की एक रात' खण्डकाव्य में कितने सर्ग हैं ।
- (ब) राम की व्यक्तिगत समस्या क्या है ?
- (क) विभीषण के अनुसार युद्ध क्या है ?
- (ड) इतिहास व्यक्ति को क्या मानता है ?
- (इ) युद्ध जीतने के लिए शिवाजी क्या सजाते हैं ।
- (फ) पूँजीपति को कौन धोखा दे रही है ?
- (ग) 'लेखा-जोखा' में कौन अधमरा है ।
- (घ) नया इन्सान अभिशाप को क्या करना चाहता है ?
- (च) मजदूर बच्चे को देखकर दादा क्या सोचते हैं ?
- (छ) कवि हथौड़े की चोट करके किसको गढ़ने की बात करता है ?

(3 Hours)

[Total Marks : 100

१. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भसहित व्याख्या कीजिए :-

27

(क) "कोई ऐसा नहीं जो उनको सुने। पति के रूप में वे सब पति भर रह गए हैं - एक जबरदस्ती का बोझ और पिता के रूप में सिर्फ पिता कहे जाने भर का सवाल रह गया है।"

अथवा

"वह खुद चले आये हैं और शायद किसी दिन घर लौट आये और अब लौट भी आये तो क्या ? लहरोंने सब को कहाँ-कहाँ फेंक दिया है कोई एक लौट भी आया तो सब लौट आएंगे, इसका क्या पता ?"

(ख) "घूर-घूरकर क्या देख रहे हैं। आप की घर की औरतें पराश्रित हैं। वे कोई भी काम छिपाकर करती हैं। रोटी से लेकर अन्य चीजों तक के लिए आप पर आश्रित हैं।"

अथवा

"अकेले का जीवन कोई जीवन नहीं होता किसी के साथ जीने किसी के लिए जीने में ही जीवन का वास्तविक सुख होता है, अन्यथा समस्याएँ पहाड़ की तरह लगती है।"

(ग) "क्या मैं गलत कह रहा हूँ ? क्या हम भेड़-बकरियों के झुण्ड की तरह नहीं है ? जिधर हाँक दिया, चल पड़े।"

अथवा

"सज्जन पुरुष ने आप लोगों को शीतल जल पिलाने के लिए कहा है। जिसे ज्यादा चोट आयी है वह थोड़ा रूक कर पियेगा, जिसे कम आयी है वह फौरन पिये।"

२. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :-

30

(च) 'समुद्र में खोया हुआ आदमी' उपन्यास का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'समुद्र में खोया हुआ आदमी' उपन्यास की रम्मी का चरित्र-चित्रण कीजिए।

(छ) 'बंद दरारों के बीच' कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'बाबूजी' कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

(ज) 'दो कलाकार' एकांकी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'राखी का मूल्य' एकांकी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

[TURN OVER

58

3. निम्नलिखित में से किसी एक की संदर्भ-सहित व्याख्या कीजिए :- 8
- (त) "दुःख और सुख कितने मामूली बनकर रह गए हैं। अब सिर्फ इन्हें लेकर ही पूरी जिन्दगी नहीं गुजारी जा सकती।"
- (थ) "और मैं सच कहता हूँ, मैंने स्पष्ट लक्ष्य किया था, तटस्थ दर्शक की भाँति तमाशा देखनेवाले लोग एकाएक गमगीन हो गए थे।"
- (द) "चल-चल प्रोफेसर दा बच्चा, जा के थाने वालयाँ नू दस्सीं कि तू प्रोफेसर हैं जाँ प्रिन्सिपल।"
4. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर लिखिए :- 10
- (प) 'समुद्र में खोया हुआ आदमी' का हरबंस भाऊक एवं संवेदनशील नवयुवक हैं, समझाइए।
- (फ) 'जी का जंजाल' कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।
- (ब) 'वापसी' एकांकी के शीर्षक की सार्थकता को स्पष्ट कीजिए।
5. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :- 15
- (य) समुद्र में खोया हुआ आदमी' उपन्यास के श्यामलाल।
अथवा
'समुद्र में खोया हुआ आदमी' की समीरा का स्वभाव।
- (र) 'दूसरा महाभारत' कहानी के सँझले भैया।
अथवा
'सावित्री दीदी' कहानी का आशय।
- (ल) 'वापसी एकांकी के चौधरी का अंतर्द्वंद्व।
अथवा
'कॉफी हाऊस में इंतजार' एकांकी में वर्णित सज्जन पुरुष।
6. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए :- 10
- (१) परछाई में उलझे रहना किसे बहुत अच्छा लगता है ?
- (२) हरबंस की छोटी सी क्या थी ?
- (३) नमता ने कुछ खत किसके नाम लिखे थे ?
- (४) जहाज जब चला तब सैंकड़ों लोगों ने तट से उन्हें क्या दी ?
- (५) बाबूजी ने गाँव में कितनी जमीन खरीदी थी ?
- (६) बेयरा को कौन डॉट रहा था ?
- (७) झले भैया के विवाह से पूर्व कौन-सी घटना घटती है ?
- (८) भोलानाथ का छोटा भाई कौन है ?
- (९) रानी कर्मावती ने राखी किसके पास भेजी थी ?
- (१०) 'दो कलाकार' एकांकी में कवि का नाम क्या है ?

Con. 217-17.

CV-5690

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. :

یہ امتحان: ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کیے۔

Question
No.

Marks

20

سوال نمبر ۱: "عالمی ادب کے اثر سے ہماری شاعری میں بعض
نئی ہیئتوں کا اضافہ ہوا"
قول بالا کی تردید یا تائید میں اہلکار خیال کیے۔

اردو نظم پر ترقی پسند تحریک کے اثرات کی نشاندہی کیے۔

20

سوال نمبر ۲: "نمزل اردو شاعری کی آبرورہی ہے" مفصل لکھیے۔

نمزل کے آثار و ارتقا پر سیر حاصل تبوہ کیے۔

10

سوال نمبر ۳: الف: حسرت صدیقی کی سوانح کا جائزہ لکھیے۔

حسرت کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالیے۔

[TURN OVER

10 یا: تجل مراد آبادی کی حیثیت کا جائزہ لیجیے۔

تجل مراد آبادی کی نگرانی کی خصوصیات
تعلیم نڈ لیجیے۔

سوال نمبر ۱: الف: جوتھی کے سوانحی کوائف پر روشنی ڈالیے۔

10

جوتھی کی شاہراہِ عظمت پر تبصرہ لیجیے۔

ب: سردار جعفری کی زندگی کے مختلف پہلوؤں پر
روشنی ڈالیے۔

10

سردار جعفری کی تعلیم نگاری کی خصوصیات تعلیم نڈ لیجیے۔

سوال نمبر ۲: الف: درج ذیل سے کسی ایک تعلیم کا سرکاری خیال وضع لیجیے۔

10

- ۱۔ آدم کا نرول
- ۲۔ سجاد ظہیر کے نام
- ۳۔ جیل کی رات

N.B. :

سوال نمبر ۱ -

پا: درج ذیل سے صرف پانچ کے تشریح کیجیے

۱۔ تیری مغل سے اٹھتا غیر مجھ کو کیا حال
دیلتا تھا جی کہ تو نے بھی اشارہ کر دیا

Marks

Question
No.

۲۔ معلوم سب سے پوچھ پوچھ کر بھی مدعا
اب تم سے دل کی بات کہی کیا زبان سے ہم

۳۔ مگر عاشق ہے نا تمام مدتم
قتل کرے اسے تمام کرد

۴۔ جب کوئی ذکر گردشی آیام آ گیا
با اختیار لب پہ ترا نام آ گیا

۵۔ مہول کھلے ہیں گلشن گلشن

کیسے اپنا اپنا داغ

۶۔ تری دوری و حضوری کا ہے عجیب عالم
ابھی زندگی حقیقت، ابھی زندگی فنا نہ

۷۔ جھوٹی ہے ہر ایک سترت
روح اگر تکیں نہ پائے

۸۔ اپنا زمانہ آپ بنا تے ہیں اہل دل

ہم وہ ہیں کہ جو کو زمانہ بنا یا

— ۸ —

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.D. :

ہدایت : ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال نقل لینی۔

Question No.	Marks
سوال نمبر ۱: خط کے لیے جسے تکلفی اور جسے باہمی ساختگی کی ضرورت ہے وہ شعری پیرائے سے کھینچی ہیں۔
قول بالا کے تحت خطوط نگاروں کے فن کا جائزہ لیجیے۔	20
خطوط کی ادبی و تاریخی اہمیت پر روشنی ڈالیں۔	20
سوال نمبر ۲: سرفنا سے متعلق اپنی معلومات حکم بند لیں۔	20
الذواد میں سرفنا کے سرمایے کا جائزہ لیں۔	20
سوال نمبر ۳: منطوق کے سوانحی کوائف کا جائزہ لیجیے۔	20
سرسید کی تشریح ایک فنی یہ نہیں ہے کہ انہوں نے موضوع کے لحاظ سے اسلوب تحریر اختیار کیا۔
درج بالا خیال کے تحت سرسید کی خطوط نگاروں پر تبصرہ لیں۔	20
سوال نمبر ۴: وجہ انشا کے حالات زندگی پر تبصرہ لیں۔	20
غلام السید کے سرفناؤں کا تفصیلی جائزہ لیں۔	20

[TURN OVER

سوال نمبر ۵ :

الف : درج ذیل سے صرف دو کا وضاحت سیاق و سباق کے حوالے سے لکھیے ۔

۱۵

۱۔ پس جس طرح کہ سچہ سمجھ کو دارہ حق پر لکھی تھی سمجھتی تھی یہ نہ سمجھتی اور میرے ذاتی عقائد اور مذہب اور خیالات اور رائے سے بحث نہ کریں، بلکہ جو قومی معاملات ہیں ان پر قومی معاملات کی طرح بحث کریں۔ وہ دیکھیں کہ کبھی کے ٹوڈ جو جبر ہیں ان سے سچہ اور دیانی اور بدعتی اور بدعتی سب داخل ہیں یا نہیں۔

۲۔ جناب میں آپ نے مقصود مدرسہ المعلوم پر غور نہیں فرمایا۔ اسی کا مقصد تو یہ ہے کہ مسلمان ملام و فنون میں ایسی تعلیم پاجادیں کہ بلاذریہ تو کبریٰ خود اپنی قوت بازو سے اپنی معاشی پیدا کریں اور جو کہ مدارس سرکاری میں بجز تو کبریٰ پیشہ بننے کے یہ بات حاصل نہیں ہوتی اسی لیے مستقل مدرسوں کے قائم کرنا کی ضرورت پیشی آئی ہے ۔

۳۔ خیال تو درکنار میں ان صاحبوں کی تحریروں کو کو اور مثل اسی کے جو اور تحریروں میں بھی آنگہ ہر کر دیکھا ہے ۔ بعضی اخباروں نے یہ بھی لکھا ہے اور ان کی سمجھ درست ہی ہے کہ میری بھو و دشنام دہی و سخت کلامی سے ان کے اخبار کے چند پرچے فروخت ہو جاتے ہیں۔ یہی نہایت خوشی ہوں کہ وہ اپنے جو ہر نلا ہر کریں اور طبع آزمائی اور ذکاوت کو سیری بھو یہی فرج کریں اور اسی سے خذف خذف حاصل کریں ۔

۷۰

ب:۔ کسی دو کی وضاحت کیجیے

۱۔ ہم ایسے گھنٹاروں مائنٹ ڈال جیہ بر گزردہ دینوں سے کیا کام لیکن ایک تو ہم تھکے ہوئے تھے دوسرا عین اسی کے احوالے کی دیوار کے ساتھ لائٹ ہاؤس یعنی المنارہ نظر آیا۔ چونکہ ان # دونوں ہم تقاضائے بشریت سے بہت کام لے رہے ہیں یعنی راستہ فوراً بھولتے ہیں اسی لیے یہ نشان غنیمت معلوم ہوا۔ جہازوں کے لیے بنایا گیا ہے۔ لیکن ہمارے بھی کام آسکتا ہے۔ ہمارے نسیان کا حکمی علاج بائیک نہیں ہے۔ کیونکہ جسے کہ ڈوبنا ہے۔ ڈوب جاتے ہیں سفیوں میں تاہم غیر۔۔۔

۲۔ ہماری عزلی کسی قابل نہ تھی بلکہ ہم نے کچھ مہلکیں شامروں کے دیوان لیے۔ دیکھ کر انہیں روشن ہوتی ہیں۔ بیرون کے درس کا دوباریوں کے بورڈ پڑھیے تو کئی غالب اکثریت عیاشیوں کی نظر آئے گی۔ مہلاؤں کا دعویٰ ہے کہ ان کا تناسب اب عیاشیوں کے برابر ہے۔ مولوی محبوب عالم نے ۱۹۵۰ء میں لکھا تھا کہ ہٹریس سلمان فقط ایک چوتھائی ہیں۔ عزلی زبان سے محبت اور اسرائیل کے مخالفت میں ہم نے عیاشیوں کو مہلاؤں سے کم شمیر ہر سہہ نہیں پایا۔

۳۔ ایک جدید مغربی تمدن کی بنیادیں قائم کر لی ہیں۔ بڑے بڑے خوبصورت شہر بنائے ہیں۔ کارخانے جاری لیے ہیں۔ زراعت اور اون کی صنعت کو ترقی دی ہے۔ تعلیم کا نظام قائم کیا ہے۔ (چودہ یا پندرہ سال تک تعلیم مفت تمام اور لازمی ہے) لوگ بھاگتے ہوئے شمال میں (جس کی ایک وجہ ستر لاکھ آبادی اور ہندوستان سے زیادہ وسیع علاقہ ہے) کو اس کے بیشتر حصے صحرائی اور جنگلی ہیں جسے ابھی تک قابل دیا نہیں گیا بنایا گیا حکومت مزدور پارٹی کی ہے جو اب سوشل سروسی وسیع پیمانے پر قائم کرنے کا کوشش کر رہی ہے۔

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Attempt any four questions from Q. 2 to Q. 9.

(3) Use of map stencil is allowed.

(4) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Prepare a Simple Line Graph to represent the following data :—

10

MAHARASHTRA POPULATION (1961-2001)

Year	Population (in million)
1961	39.6
1971	50.4
1981	62.8
1991	78.9
2001	96.9

(b) Write a note on Isopleth Maps.

10

2. (a) Discuss physiographic divisions of Himalayas on the basis of their regional characteristics.

10

(b) What is a drainage pattern ? Describe various types of drainage patterns found in India.

10

3. Describe different types of soils in India with reference to their distribution and characteristics.

20

4. (a) State any five characteristics and problems of Indian Agriculture.

10

(b) Name major minerals found in India. Discuss distribution of any three of them.

10

5. Examine the factors influencing location of industries in India.

20

6. (a) Discuss the characteristics and classification of rivers in Konkan.

10

(b) Describe different seasons in Maharashtra with reference to their temperature and rainfall characteristics.

10

7. Discuss various problems related with soil in Maharashtra and describe methods of soil conservation.

20

8. (a) What are major types of fishing in Maharashtra ? Describe marine fishing in detail.

10

(b) Write a note on distribution of power resources in Maharashtra.

10

9. Describe development of various modes of transport in Maharashtra.

20

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ अनिवार्य आहे.
 (२) प्रश्न क्रमांक २ ते ९ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (३) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास अनुमती आहे.
 (४) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. (अ) खालील आकडेवारीसाठी साधा रेषालेख तयार करा.

१०

महाराष्ट्र - लोकसंख्या (१९६१-२००१)

वर्ष	लोकसंख्या (दशलक्षामध्ये)
१९६१	३९.६
१९७१	५०.४
१९८१	६२.८
१९९१	७८.९
२००१	९६.९

(ब) 'सममुल्य नकाशे' यावर टिप लिहा.

१०

२. (अ) प्रादेशिक वैशिष्ट्यांच्या आधारे हिमालय पर्वताच्या प्राकृतिक विभागांची चर्चा करा.

१०

(ब) 'जलप्रणाली' म्हणजे काय ? भारतातील विविध जलप्रणालीचे वर्णन करा.

१०

३. भारतातील मृदेचे विविध प्रकार त्यांची वैशिष्ट्ये व वितरण या संदर्भासह वर्णन करा.

२०

४. (अ) भारतीय शेतीची पाच वैशिष्ट्ये व समस्या सांगा.

१०

(ब) भारतात आढळणारी प्रमुख खनिजांची नावे सांगून त्यातील कोणत्याही तीन खनिजांच्या वितरणाची चर्चा करा.

१०

५. कारखानदारीच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे परिक्षण करा.

२०

६. (अ) कोकणातील नद्यांच्या वैशिष्ट्यांची व वर्गीकरणाची चर्चा करा.

१०

(ब) महाराष्ट्रातील विविध ऋतु त्यातील तापमान व पर्जन्य यांच्या वैशिष्ट्यांसह स्पष्ट करा.

१०

७. महाराष्ट्रातील मृदेच्या विविध समस्यांची चर्चा करून मृदा संवर्धन पध्दतींचे वर्णन करा.

२०

८. (अ) महाराष्ट्रातील मासेमारीचे प्रकार सांगून सागरी मासेमारी सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

(ब) महाराष्ट्रातील ऊर्जासाधनसंपत्तीचे वितरण यावर टिप लिहा.

१०

९. महाराष्ट्रातील वाहतूकीच्या विविध प्रकारांच्या विकासाचे वर्णन करा.

२०

Geography - (Paper - III)

P4-Exam.-1st Half -2017-95

Con. 259-17.

CV-5376

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question No. 1 is compulsory.
 (2) Attempt any four questions from question no. 2 to question no. 9.
 (3) Answers supported with diagrams will be given extra credit.
 (4) Attach map supplement to the main answerbook.
 (5) Figures to the right indicate full marks.

1. A. Draw simple bar diagram –

10

Growth of Population in India (1971-2011)

Year	Population (in million)
1971	548.2
1981	683.3
1991	846.3
2001	1027.0
2011	1210.2

(b) Mark the following in the outline map of the World (any Ten) :-

10

(i) Canada	(viii) Indian Ocean
(ii) Brazil	(viii) Green Land
(iii) Chile	(x) Atlantic Ocean
(iv) Norway	(xi) Russia
(v) Japan	(xii) China
(vi) Sri Lanka	(xiii) South Africa
(vii) Pakistan	(xiv) India

2. Describe the various branches of Human Geography.

20

3. Explain the population policy of India.

20

4. Explain the migration of population before pre-industrial period.

20

5. (a) Define the term 'tribe'. What are the features of tribes ?

10

(b) Write a short note on 'African Pygmies'.

10

6. State the factors, that decide the site of human settlements.

20

7. (a) State solutions to urban problems.

10

(b) Explain the concept of urban settlements.

10

8. Explain the characteristics of Underdeveloped and Developing countries.

20

9. Explain the characteristics of Multinational Corporations.

20

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ अनिवार्य आहे.
 (२) प्रश्न क्रमांक २ ते ९ पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (३) आकृत्यासहित प्रश्नांना अधिक गुण मिळतील.
 (४) नकाशा पूरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडा.
 (५) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. (अ) खालील आकडेवारीवरून साधा स्तंभालेख तयार करा -

१०

भारतातील लोकसंख्या वाढ (१९७१-२०११)

वर्ष	लोकसंख्या (दशलक्ष)
१९७१	५४८.२
१९८१	६८३.३
१९९१	८४६.३
२००१	१०२७.०
२०११	१२१०.२

(ब) जगाच्या नकाशात खालील ठिकाणे दर्शवा (कोणतेही १०) :-

१०

(१) कॅनडा	(८) हिंदी महासागर
(२) ब्राझिल	(९) ग्रीनलँड
(३) चीली	(१०) अटलांटिक महासागर
(४) नॉर्वे	(११) रशिया
(५) जपान	(१२) चीन
(६) श्रीलंका	(१३) दक्षिण आफ्रिका
(७) पाकिस्तान	(१४) भारत.

२. मानवी भूगोलाच्या विविध शाखांचे वर्णन करा.

२०

३. भारताचे लोकसंख्या धोरण स्पष्ट करा.

२०

४. औद्योगिक पूर्व काळातील लोकसंख्येचे स्थलांतर स्पष्ट करा.

२०

५. (अ) 'आदिवासी' ही संज्ञा स्पष्ट करून त्यांची वैशिष्ट्ये विशद करा.

१०

(ब) 'आफ्रिकेतील पिग्मी' या आदिवासी जमातीबाबत माहीती द्या.

१०

६. मानवी वसाहतीचे स्थान निश्चित करणारे घटक सांगा.

२०

७. (अ) नागरी समस्या निराकरणाचे उपाय सांगा.

१०

(ब) 'शहरी वसाहतींची' संकल्पना स्पष्ट करा.

१०

८. अविकसित व विकसनशील देशांची वैशिष्ट्ये सांगा.

२०

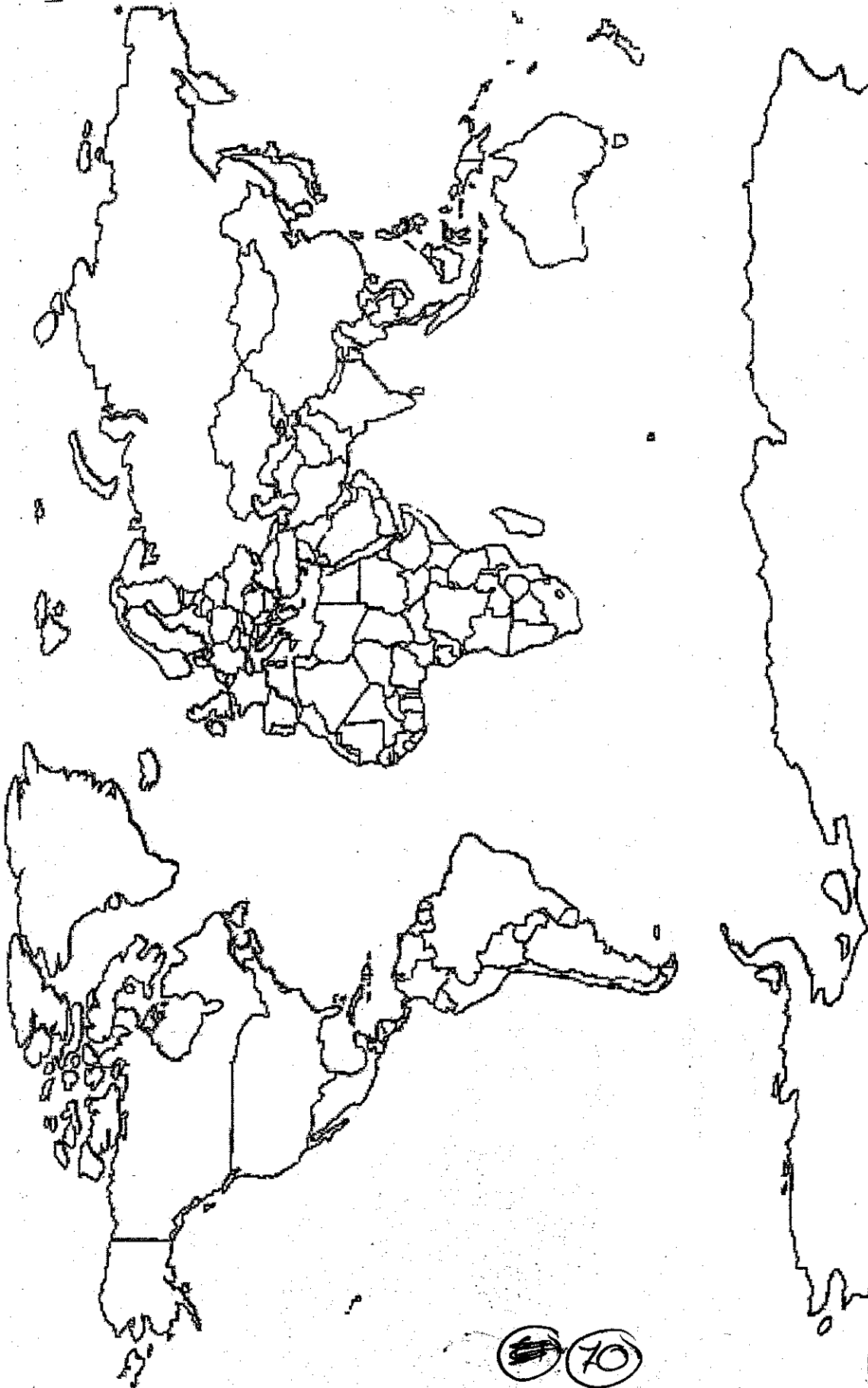
९. बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

२०

(६९)

(This page Attach with main Answerbook)

(हे पान मुख्य उत्तरपत्रिकेबरोबर जोडा)

INDEX	i)	ii)	iii)	iv)	v)	vi)	vii)	viii)	ix)	x)	xi)	xii)	xiii)	xiv)
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

S.V.B.A.

May
2017

1-SV-21-3-C-222-CV-5407

Con. 222-17. Ancient Indian Culture - (Paper-II) CV-5407

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Answer any **two** questions from **Section I**.
(2) Answer any **two** questions from **Section II**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.
(4) Question Nos. **5** and **10** are **compulsory** and carry **10** marks.

Section I

1. Write in detail on Neolithic sites in India.
2. Discuss the causes for the decline of the first urbanization.
3. Discuss the religion during Vedic period.
4. Discuss the Indo-Roman Trade.
5. Write a short note (any **One**) :—
 - (a) Mahajanpadas
 - (b) Trade routes
 - (c) Sangama Literature
 - (d) Shunga dynasty.

Section II

6. Discuss religious life during Gupta period.
7. Discuss Urban Decay.
8. Critically analyze Urban Decay a critique.
9. Write an essay on the Delhi Sultanate.
10. Write a short note (any **One**) :—
 - (a) Mughal Architecture
 - (b) Maratha Architecture
 - (c) Mumbadevi Mahatmya
 - (d) Hampi.

[TURN OVER

Con. 222-CV-5407-17.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) पहिल्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(२) दुसऱ्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(४) प्रश्न क्रमांक ५ आणि १० अनिवार्य आहेत आणि त्यांना १० गुण आहेत.

विभाग १

१. भारतातील नवाश्म काळातील स्थळांच्या संदर्भात सविस्तर नोंद लिहा.
२. प्रथम नागरीकरणाच्या न्हासाची चर्चा करा.
३. वैदिक काळातील धार्मिक जीवनाची चर्चा करा.
४. भारत-रोम व्यापार याची सविस्तर चर्चा करा.
५. टीप लिहा (कोणत्याही एकावर) :--
(अ) महाजनपद
(ब) व्यापारी मार्ग
(क) संगम वाङ्मय
(ड) शुंग साम्राज्य.

विभाग २

६. गुप्तकाळातील धार्मिक जीवनाची चर्चा करा.
७. नागरीकरणाचा न्हास याची सविस्तर चर्चा करा.
८. नागरीकरणाचा न्हास या संकल्पनेची विविध मतमतांतरे याची चर्चा करा.
९. दिल्ली सुलतानाच्या साम्राज्यावर निबंध लिहा.
१०. टीप लिहा (कोणत्याही एकावर) :--
(अ) मुघल स्थापत्य
(ब) मराठा स्थापत्य
(क) मुंबादेवी महात्म्य
(ड) हम्पी.

S.Y.B.A.

MAY
2017

26 : 1st Half-2017-(b)-Avi
Con. 234-17.

Ancient Indian Culture (Paper-III)

CV-5470

(3 Hours)

[Total Marks : 100

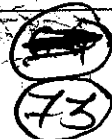
- N.B.** (1) Answer any **two** questions from **Section I**.
(2) Answer any **two** questions from **Section II**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.
(4) Question Nos. **5** and **10** are **compulsory** and carry **10** marks.

Section I

1. Write in detail on settlement pattern and subsistence with reference to palaeolithic period.
2. Discuss the Social set up in the Deccan Chalcolithic Culture.
3. Write an essay on Varna system in Vedic period.
4. Discuss marriage as a sacrament and its form.
5. Write a short note any on **one** :—
 - (a) Role of Women in the rituals
 - (b) Niyoga
 - (c) Dholavira
 - (d) Ashrama system.

Section II

6. Define Urbanization and discuss unique features of an urban economy with reference to second urbanization.
7. Discuss economy of Magadha Empire as reflected in the Arthashastra.
8. Critically analyze Indo-Roman trade with suitable references to the sites.
9. Write an essay on In-land trade in ancient India with reference to Uttarapatha.
10. Write a short note on any **one** :—
 - (a) Indo-Arab Trade with reference to Hampi
 - (b) Trade between India and Srilanka
 - (c) Sopara
 - (d) Bhokardan.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) पहिल्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(२) दुसऱ्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(४) प्रश्न क्र. ५ आणि १० अनिवार्य आहेत आणि त्यांना १० गुण आहेत.

विभाग १

१. पुराश्मकाळाच्या संदर्भात भारतातील वसाहतीकरण आणि त्यांचे उदरभरण यावर सविस्तर नोंद लिहा.
२. दक्खन ताम्रपाषाण काळातील सामाजिक रचना याची चर्चा करा.
३. वैदिक काळातील वर्ण व्यवस्थेवर नोंद लिहा.
४. विवाह संस्थेच्या विशेष संदर्भात संस्कार आणि विवाहाचे प्रकार याची चर्चा करा.
५. टीप लिहा (कोणत्याही एकावर) :-
 - (अ) कर्मकांडातील स्त्रिया
 - (ब) नियोग
 - (क) घोलाविरा
 - (ड) आश्रम व्यवस्था.

विभाग २

६. नागरीकरणाची व्याख्या द्या आणि द्वितीय नागरीकरणाच्या आर्थिक व्यवस्थेच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
७. अर्थशास्त्रात प्रतिबिंबित झाल्याप्रमाणे मागध साम्राज्यातील अर्थव्यवस्थेची चर्चा करा.
८. योग्य पुरातत्त्वीय स्थळांची उदाहरणे देऊन भारत रोम व्यापाराचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
९. उत्तरपथाच्या संदर्भात प्राचीन भारतातील अंतर्गत व्यापारावर निबंध लिहा.
१०. टीप लिहा (कोणत्याही एकावर) :-
 - (अ) हंपीच्या संदर्भात भारत-अरब व्यापार
 - (ब) भारत-श्रीलंकातील व्यापार
 - (क) सोपारा
 - (ड) भोकरदन.

74

S.Y.B.A.

June
2017

Mass Communication

Con. 313-17.

CV-5648

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Attempt **all** questions.

(2) All questions carry **equal** marks.

1. (a) State the various applications of communications. State with examples.
OR
(b) Discuss with examples the role played by media in eradications of corruptions.
2. (a) Explain in detail 'Mass Communication'.
OR
(b) State the role and functions of Film Censorship Board of India.
3. (a) Explain 'feedback' in communication ? How can you collect the feedback of audiences of the popular television reality show 'Satyamev Jayate' ?
OR
(b) State the major components of New Media with its features.
4. (a) Discuss role of Radio in spreading education in Indian Society.
OR
(b) What is Investigative Journalist ? State with an example of a recent investigative story in India.
5. Write short notes on any **two** of the following :—
 - (a) Communication Channels
 - (b) Social Media
 - (c) Inverted Pyramid Writing style
 - (d) Popular Culture.

[TURN OVER

75

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) सर्व प्रश्नांस समान गुण आहेत.

१. (अ) विविध उदाहरणांसह संवादाचे कार्य द्या.

किंवा

(ब) भ्रष्टाचाराचे समूळ उच्चाटन करण्यात प्रसारमाध्यमे कशी महत्त्वाची भूमिका बजावित असतात, याची सोदाहरण चर्चा करा.

२. (अ) 'जनसंवाद' म्हणजे काय ? सविस्तरपणे विश्लेषण करा.

किंवा

(ब) भारतात चित्रपट प्रमाण मंडळाची भूमिका व कार्य सांगा.

३. (अ) संवादातील 'प्रतिसाद' हा घटक स्पष्ट करा. दूरचित्रवाणीवरील प्रसिध्द रिअॅलिटी शो 'सत्यमेव जयते' याबाबत प्रतिसाद कसा गोळा कराल ?

किंवा

(ब) नव माध्यमांचे विविध पैलू दर्शवणारे मुख्य घटक सांगा.

४. (अ) भारतीय समाजामध्ये शिक्षणाचा प्रसार करण्यात नभोवाणीची भूमिका चर्चा करा.

किंवा

(ब) शोध पत्रकार म्हणजे काय ? भारतात शोधपत्रकारिताद्वारे अलिकडेच खुलासा झालेले एखादे प्रकरण सांगा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :-

(अ) संवादाचे मार्ग

(ब) समाज माध्यमे

(क) लिखाणातील 'इनव्हर्टेड पिरेमिड' प्रकार

(ड) प्रसिध्द संस्कृती.

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) All questions are compulsory.**(2) Figures to the right indicate full marks.**

1. (a) Fill in the blanks :- 6
- (i) A person who encodes the message is called as _____.
- (ii) A person who decodes is called as _____.
- (iii) _____ means interpretation of the message.
- (b) Rewrite the following sentences as directed :- 6
- (i) Bees are flying (Write in Past Perfect Continuous Tense).
- (ii) Open the window (Begin the sentence with 'you are _____').
- (iii) He both writes the plays and directs the plays (Use 'as well as').
2. Write short notes on any four of the following :- 20
- (a) Encoding.
- (b) Need of Communication.
- (c) Downward Communication.
- (d) Conference.
- (e) Public Relations.
- (f) A Business Report.
3. Discuss the process of communication in detail. 10
- OR**
- What preparation does a candidate have to make for a selection interview ?
4. Write an application with biodata for the post of a 'Sales Office' for XYZ 10 Company, Kalina, Mumbai.

[TURN OVER]

Con. 254-CV-5161-17.

2

5. Draft any four letters of the following :- 24
- (a) Mrs. S. Parab purchased a food processor by paying Rs. 5000/- in the last week. But it make big noise while grinding. Draft a complaint letter for this.
 - (b) Your customer has received damaged dinning table. Write an adjustment letter.
 - (c) You wish to know how the funds of 'Ganpati Festival' are spent. Draft RTI query.
 - (d) Draft a sales letter for 'MAAKA' mobile.
 - (e) You have received a complaint from your customer. He has purchased a watch from your shop in last month. But he/she claims that it is not working properly. Draft a letter to reject his/her claim.
 - (f) You are shifting from the city due to some reasons. Draft a resignation letter for your Company where you are working as a 'Sales Officer'.
6. (a) You want to know details of a train from Mumbai to Delhi. Write a dialogue 6
between you and the representative, information counter, at a Railway Station.
- (b) Draft the Notice and Agenda for the sixth meeting of the Board of Directors 8
of a Company. Also draft resolutions for the following :
- (i) To appoint a new secretary.
 - (ii) To appoint a legal officer.
7. Draft a report on 'Reading Habit in Students'. 10

OR

Draft a committee report for 'the Condition of Roads in Bhandup, Mumbai'.

Con. 254-CV-5161-17.

3

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. (अ) रिकाम्या जागा भरा :-

(१) जी व्यक्ती संदेशाचे प्रसंकेतन करते तीस ----- म्हणतात.

(२) जी व्यक्ती विसंकेतन करते तीस ----- म्हणतात.

(३) ----- म्हणजे संदेशाचे विश्लेषण करणे.

(ब) खालील वाक्ये सांगितल्याप्रमाणे पुन्हा लिहा :-

(१) Bees are flying (Write in Past Perfect Continuous Tense).

(२) Open the window (Begin the sentence with 'you are _____').

(३) He both writes the plays and directs the plays (Use 'as well as').

२. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा :-

(अ) प्रसंकेतन

(ब) संप्रेषणाची गरज

(क) अधोगामी संप्रेषण

(ड) परिषद

(इ) जनसंपर्क

(फ) व्यावसायिक अहवाल.

३. संप्रेषण प्रक्रियेची विस्तृत चर्चा करा.

किंवा

निवड मुलाखतीसाठी एका उमेदवाराने काय तयारी करावी लागते ?

४. क्षयज्ञ कंपनी, कालीना, मुंबई येथे विक्री अधिकारी या पदासाठी बायोडेटासह अर्ज लिहा.

[TURN OVER

79

५. खालीलपैकी कोणतीही चार पत्रे लिहा :-

२४

- (अ) गेल्या आठवड्यामध्ये सौ. एस्. परब यांनी ५०००/- रूपयाना एक फूड प्रोसेसर खरेदी केला. पण ग्राईडींगच्यावेळी तो मोठा आवाज करतो. याकरीता तक्रारपत्र तयार करा.
- (ब) तुमच्या ग्राहकाला तूटलेला 'डायनिंग टेबल' मिळाला आहे. तडजोड करणारे पत्र लिहा.
- (क) गणेशोत्सवावर निधी कसा खर्च झाला हे तुम्ही जाणू इच्छिता. आरटीआय अंतर्गत चौकशीपत्र तयार करा.
- (ड) 'माका' भ्रमणध्वनी करीता विक्रीपत्र तयार करा.
- (इ) तुमच्या ग्राहकाकडून तुम्हास एक तक्रारपत्र मिळाले आहे. गेल्या महिन्यामध्ये त्याने तुमच्या दुकानातून एक घड्याळ विकत घेतले आहे. पण त्याच्या मते/ तिच्या मते ते व्यवस्थित चालत नाही. त्याचे/तीचे म्हणणे खोडून काढणारे पत्र तयार करा.
- (फ) काही कारणांमुळे तुम्ही शहरांमधून स्थंलातर करीत आहात. त्याकरिता सध्या ज्या कंपनीमध्ये 'विक्री अधिकारी' म्हणून तुम्ही कार्यरत आहात त्याचा राजीनामापत्र तयार करा.

६. (अ) 'मुंबई ते दिल्ली' या रेल्वेची तुम्ही विस्तृत माहिती घेवू इच्छिता. तुमच्यातील व एका रेल्वे स्थानकातील चौकशी विभागाच्या प्रतिनिधीमधील संभाषण लिहा.

६

(ब) एका कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या सहाय्या सभेची सूचना व कार्यक्रम पत्रिका तयार करा. तसेच खालील बाबींसाठी ठराव तयार करा :-

८

(१) नविन सचिवाची नियुक्ती करणे.

(२) विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती करणे.

७. 'विद्यार्थ्यांमध्ये वाचण्याची सवय' यावर एक अहवाल तयार करा.

१०

किंवा

'भांडूप, मुंबई शहरातील रस्त्यांची अवस्था' यावर एका समितीची अहवाल तयार करा.

80

S. Y. B. A.

June
2017

#5: 1st Half-2017-(c)-Avi

Con. 257-17.

Book Keeping and Accountancy

CV-5995

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) Question No. 1 is **compulsary**.
(2) Attempt any **four** questions from the **remaining**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.

1. From the following Trial Balance of M/s. KPC Industries, Prepare Trading and Profit & Loss Account for the year ended 31st March, 2017 and the Balance Sheet as on that date :— **20**

Particulars	Dr. ₹	Cr. ₹
Krishna Patil's Capital		3,64,000
Drawings	22,400	
Land and Buildings	1,50,000	
Delivery Van	80,000	
Patents	25,000	
Stock (1-4-2016)	1,62,420	
Purchases	4,89,720	
Sales		6,57,430
Returns Inwards and Outwards	2,430	2,720
Discounts	420	780
Wages	4,270	
Carriage Inwards	4,300	
Salaries	14,600	
General Expenses and Insurance	10,490	
Rent & Taxes	4,580	
Postage and Telegrams	2,480	
Printing & stationery	4,870	
Debtors	78,420	
Commission		4,590
Creditors		45,780
Provision for Bad and Doubtful Debts		1,500
Cash at Bank	15,540	
Cash in hand	2,460	
	10,76,800	10,76,800

Also take the following adjustments into consideration :

- (a) Stock on 31st March, 2017 was valued at ₹ 2,27,480/-.
(b) Depreciate Land and Buildings at 5% and Delivery Van at 20%. Patents are revalued at ₹ 20,000/-.
(c) Of the debtors ₹ 3,420/- are bad and Provision for bad and doubtful debts is to be maintained at 5% on debtors.
(d) On 19th March, 2017 there was a fire in the shop in which goods worth 6,000 were destroyed, but insurance company admitted the claim for ₹ 4,000/- only.

[TURN OVER

57

2. Journalise the following transactions in the books of M/s Electronics Accessories :—

20

Date	Transaction	Amount ₹
2016		
May 1	Started business with cash	69,500
2	Opened bank A/c with SVS Co-op bank ltd by depositing cash	50,000
3	Purchased Furniture on credit from Linium Furniture	20,000
6	Purchased gods for cash at 10% Trade Discount	12,000
8	Sold goods for cash	18,600
10	Paid by cheque to Linium Furniture	20,000
13	Sold goods to Trishala Traders	14,860
16	Paid for telephone bill	480
19	Paid LIC premium of wife	2,480
22	Purchased goods from Yamini & Co.	12,450

3. M/s. Arun Cap Manufacturers furnish you with the following information regarding Machinery held by them :—

20

- Balance in Machinery account on 1st April, 2016 ₹ 2,00,000/-.
- Purchase of new Machinery of ₹ 1,00,000/- on 1st October, 2016.
- On 1st October, 2016 Machinery purchased on 1st April, 2015 for ₹ 50,000/- was sold for ₹ 28,000/-.
- Provide depreciation at 20% p.a. on W.D.V. Method.
- Prepare Machinery account in the books of M/s. Arun Cap Manufacturers for the year ended 31st March, 2017.

4. From the following information prepare triple column Cash Book of M/s H. Narayandas for the month of June, 2016 :—

20

Date	Particulars	Amount ₹
June 1	Opening cash balance	5,420
	Opening Bank balance	17,480
4	Cash Sales	12,470
6	Cash purchases	2,740
7	Received crossed cheque from Manali Steels in full settlement of ₹ 15,000/-.	14,500
11	Paid for printing of visiting cards	4,740
14	Purchased Office cupboard from Steel King amount paid by cheque	12,650
16	Paid cash to Anil Traders in full settlement of ₹ 1,000/-.	950
19	Received crossed cheque from Sanaya Metals in full settlement of ₹ 1,800/-.	1,640
23	Deposited cash in to bank	6,000
24	Paid cash for personal expenses	600
26	Purchased postage stamps	360
28	Paid for sundry expenses	380
29	Paid conveyance expenses	270
30	Withdrew cash from bank for household expenses	4,000

(82)

5. Prepare analytical Petty Cash Book of M/s. Falguni Catereres :—

20

Date	Particulars	Amount ₹
June 1	Opening petty cash balance	360
1	Received from main cashier	5,000
3	Paid taxi fare to accountant	260
6	Paid for furniture purchase	2,000
7	Paid tea coffee expenses	60
9	Paid for cleaning of office	85
11	Purchase of stationery for office use	120
12	Paid for office cleaning charges	40
15	Paid for Carriage Outwards	75
18	Paid advance to Miss Mohini, senior clerk	500
20	Paid for furniture repairs	145
21	Paid sundry expenses	45
23	Purchased postage	140

6. Pass Journal entries to rectify the following errors in the books of M/s Karan Bros :—

20

- Purchase of furniture ₹ 6,240/- from Mr. Prerak was entered in purchase book.
- Advance received from Miss Nisha ₹ 1,500/- was debited to Anuja account.
- Wages paid ₹ 1,800/- for Erection of Machinery were debited to wages account.
- Sales return register for the month was over cast by ₹ 1,800/-.
- Sale Returns of Goods for ₹ 2,300/- from Rahul was posted to debit to his account.
- Salaries Paid ₹ 18,000/- was posted to Debit of Audit Fees A/c.
- ₹ 1,200/- paid to Rishi was Debited to his account as ₹ 200/-.
- Payment of ₹ 2,500/- to Vijay traders by cash was entered in Cash book in Bank column.
- ₹ 1,250/- paid to Rana Traders was posted to debit of their account as 125.
- Purchase of goods of ₹ 4,560/- from Hahiharan & Co, on credit was omitted to be recorded.

[TURN OVER

7. From the following Cash Book and Pass Book of BG Traders for the month of May, 2016. 20
Prepare the Bank Reconciliation Statement as on 31st May, 2016 :—

Dr.		Cash Book		Cr.	
Date	Particulars	₹	Date	Particulars	₹
May 2016			May 2016		
01	To Balance B/d	10,450	02	By Vivek	4,370
03	To Cash	4,500	04	By Telephone	2,460
10	To Harichand & Co	7,820	14	By Eknath Traders	5,840
17	To Cash	4,000	15	By Harichand & Co Cheque dishonored)	7,820
20	To Penosh Travels	7,060	18	By Kwaliti Printers	4,250
24	To Prem	9,140	24	By Cash	5,000
31	To Bina	3,240	28	By Akshay	6,750
31	To Manasi	1,270	30	By Nagarajan Farms	1,200
			31	By Balance C/d.	9,790
		47,480			47,480

Pass book

Date	Particular	Withdrawals	Deposit	Dr./Cr.	Balance
May 2016		₹	₹		₹
01	By Balance B/d.			Cr	10,450
03	By Cash		4,500	Cr	14,950
06	To Telephone	2,460		Cr	12,490
08	To Vivek	4,370		Cr	8,120
12	By Harichand & Co		7,820	Cr	15,940
13	By Int on FD		3,300	Cr	19,240
14	To Harichand & Co (Ch. Retd)	7,820			11,420
17	By Cash		4,000	Cr	15,420
18	To Eknath Traders	5,840			9,580
22	To Kwaliti Printers	4,250		Cr	5,330
24	By Penosh Travels		7,060	Cr	12,390
24	By Prem		9,140	Cr	21,530
24	To Cash	5,000		Cr	16,530
28	To Akshay	6,750			9,780
30	To Bank Charges	150			9,630

8. Write short notes on any four of the following :—

- Name five different errors in Book Keeping
- Petty Cash Book
- Bank Reconciliation
- Sales Register
- Name Five assets and 5 liabilities
- Ledger.

84

S.Y.B.A
84 Page